

Iñcii Yéesu **Ínohlukoh Saṅ** **ca jom kilaakda** **Wo'eencii lëgís Këyítfiida**

Këyítfii fii Saṅ ee apotaa' Yéesu Kiristaa yëri bínfa. Ya wo' an béeb ñncii ya bín gada, ya hotca na hasci, ya kelohca ban na nofci. Ya wo' an Helaa Kooh wëri sorukki bi ya mínnda ki'ínoh ñnciima béebca. Ya amsee hen bayussa Patmos, dëk waa giiyaa wíil ee hanoh kúlkaa Aasii aasaa'-nohda ndaga daa ya yéegalohee Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesuda. Iñaama tah ya bínnda këyít, ya wosohhaca ga jaangu ciyitnakanak ga gohaa Aasii kidaasba ga ngëmaa ndaga lak waama ba hatalsee ga kipesba hen. Ya wo''aba ki'am ngëmaagaba bi yëgís, ee ba am yaakaa' ndaga Yéesu wo' an: 'Baa lebiroh bi mey ga na ndamaa, ya hayyi ki'on ya ñam ga towutaa kedikkaa onohi kipeskaa leehoo taa', ee ka en ga dëraa Koohda. Ee diimanaa Yéesu hayis, ya d'úbí' yibóní'.

Laakin enaama cilëekí'-solu ga Këyítfii fii:

- Wii debda wëri en an: enamacii cibóní'cii cii nguuruk ga ëldúna, ee kerceencii hay ki'enu ga mesiklaat bi ga sah bíinoo kumuunba lagu ga.

- Wukanakwii wëri en an: Yéesu yëri en Ha'mudii ee ya hay kibúuk buwaa saṅ kitaabuk

Koohda, ya dúbí' béeb enaamacii cibóní'cii ciima.

- Wukaahaywii wërí en an: Kooh faandin buwii gëm garífa neehal, wëñaa ga baa kumuunba lansee ndaga kigëm garífa.

Kooh teeb Saṅ an ya hay kitúkí'i' ëldúna, ya tuukdis wiliis wi'as, ya músal buwaa kelohi'tífa, ya jaf Seytaani na malaakacaagari ga bu-baam, lëehíraa ya na Ha'mudii ba hay, ba dëk na béeb buwaa kelohi'tífa.

Këyítíi Ínohlukoh tíidoh anee:

- 1 - Saṅ këñdohha, ya yéegalohha an ya súruga Kiristaanii (1: 1-20)
- 2 - Këyítcaa Saṅ bín teerucaa ciyitnakanakcaa (2: 1-3: 22)
- 3 - Kijaamukkaa ga asamaanda (4: 1-11)
- 4 - Kubaalkaa; Këyítfaa na capcaa ciyitnakanakcaada (5: 1-6: 17)
- 5 - Jaamukaa ga fíkíi baṅ-buraada (7: 1-17)
- 6 - Mbiifcaa ciyitnakanakcaa típpa (8: 1-11: 19)
- 7 - Goṅ-jësíkaa na raḅcaa banakbaa (12: 1-13: 18)
- 8 - Atti'aa Kooh atti' buwiidfa; buwaa laasudfa (14: 1-15: 8)
- 9 - Kaascaa tum aylukaa Kooh (16: 1-21)
- 10 - Buwaa sagoh na Kooh hay kibúuku (17: 1-20: 10)
- 11 - Atti'aa méeñjohda (20: 11-15)
- 12 - Asamaan wi'as; kakay fi'as; Yéerúsaleem wi'as (21: 1-22: 5)
- 13 - Kiristaanii yii hayis (22: 6-21)

Dalaarii Këyítfii

¹ Këyítfii fii wo' ga loo iñcii Kooh e' Yéesu Kiristaa kiteeb súrgacaagari, en d'anaa, ba ínoh iñcaa joman kilaak ga iñaa maañandii. Fodaama, Yéesu Kiristaa wossa malaakaagari ga súrgaci Saṅ, ya ínohlukohhi'ca. ² Saṅ wo' an béeb iñcii ya béestí'da, ya hotca hen, ennda iñaa Kooh wo' na kayohfii Yéesu Kiristaa seedi'da. ³ Yewinin múu' baa jagan, na buwaa súkúrukan wo'eencii ciima meyoh ga Kooh ee ba am iñcum bídu ga Këyítfiida. En ki'ena, wahtii abu ca jom kilaakohda, deeyin.

Saṅ kēñí' mbooloo kerceencaa ciyitnakanakcaa

⁴ Mi Saṅ, mi yërí bínndúu këyítfii fii, dú buwii ga jaangucii ciyitnakanakcii ga gohii Aasiida: Kooh yii en, yii enee ee ya yah kihayda barkeelattúu, ya onndúu jam, ya na helcaagari ciyitnakanakcaa tuuk ga fíkii baṅbuuraagarida, ⁵ na Yéesu Kiristaa, seedii yi-wóorí'yii deeb kimílís ga buwaa kaaninda; yii en buurii buu'cii ëldúnada. Kiristaaniima waarinnduu, ee ya bégisinnduu ga baakaa'ciigaruu, kooroh ga ñífaagari aamu fodii sarahda. ⁶ Ya tummbaruu bibuu' na bisarahoh doonaa dú súrga'uk Kooh, Paamudiigari! Ndam na dooli aawat gari bi taa'. Aameen.

⁷ Malakatti! Ya yii hay ga duuy yaayeelcii, ee béeb buwii hayyi kihot na hasba, bi ga buwaa maageeri núbda. Béeb heetcii ga ëldúnada hay kikodukohu. Ehee, yahda kilaak deṅ! Aameen. ⁸ Ha'mudii en Koohda wo' an:

«Mi en Alfaa, mi en Omegaa*,
mi yërí en, mi yërí enee, ee mi yah kihay,
mi yërí mín ga tooh.»

⁹ Mi Saḡ, mbokiigarúu, mi bokin narúu kiday coonu, mi bokin narúu Nguurii Kooh, na kiguu'guuluk ga ki'ennduu wíinoo na Yéesu. Mi toolsee na dooli, mi bayussa Patmos, dëkaa giiyaa wíilda, ndaga dii mi yéegalohi Wo'eenii Kooh, mi seedi'i Yéesu Kiristaada. ¹⁰ Laakka bes, hídoḡ ga besaa Ha'mudii jaamukoḡsida, Helii yisela'í'yii sorukkaroo. Mi kelohha ga fenooro koonaa kaa ríi' didóolí' en fan mbiib wiyaak. ¹¹ Koonaaḡa wo''aroo an:

- Iñcii fu hotda bídaaca ga këyít, fu wosoḡa ga jaangucii ciyitnakanakcii, cii en ga teerucii ciida: teeraa Efees, waa Ismii', waa Pergaam, waa Tíyaatí', waa Sardes, waa Fílaadelfii na waa Lawodísée.

¹² Mi heelukka kimalak baa wo' narooda. Daama, mi hotta tofaa'-lampu-wúruus ciyitnakanak. ¹³ Mi hotta ban iña man na bo'†, tuukin ga leeloo lampu-wúruusca ciyitnakanakca. Ya ekuk sabadoo' síp, waa yoosukin bi ga kotcaa, ya pëkírukin liib wúruus ga kenohkaa. ¹⁴ Hafaagari na fenfaagari yaanaawin der en fan perkaal. Hascaagari caa bac en fan kiwiikaa jaalohin. ¹⁵ Kotcaagari man na përemaa útu ga kiwii bi waa melic. Koonaaagari kaa ríi' en fan

---

* **1:8** 1: 8 Alfaa na Omegaa wërí en ocii deḡ na wii méeñjoh ga bín Gerekda. † **1:13** 1: 13 Ga kiGerek wo'u «iña man na kowu bo'»: wërí en teekaa eru Yéesuda «*Kowukii bii», malkat Dañeel 7: 13; 10: 16.

yëngëlaa dúuscaa ga giiyaa. ¹⁶ Ya abin ga yahaagari ñaabaa tu'ol tiyitnatanak, ee laakka kalaɓfaa mey ga kúuwkaa, ɓakcaa kanakcaa kaañin. Fíkíifaagari faa melic en fan noh njaloo' ¹⁷ Daa mi hoteeri, mi keennda kakay ga kotcaagari, mi mannda na ɓaa kaanin. Waa ennda ɗa, ya tíkka yahaagari ñaabaa ga ɗookkoo, wo''aroo an:

- Kaa niik dara! Mi yërí en yii, iñaa en tóoh, ɗewoh gari ee tóoh méeñjoh garida. ¹⁸ Mi yërí en yii en na kipesɗa. Mi kaaneera, mi mílisiin ee mi yah kipes bi taa'. Mi yërí ɓay kucëwíikii mín kilan na kilégís kikaankii, ka na ɗekataa buwaa kaanin ɗaakohuɗa. ¹⁹ Kon iñcii fu hotɗa, bídaaca ga këyít. Fu bín iñcii en na kilaakɗa na caa tikan ga, yah kilaakɗa. ²⁰ Tu'oltii tiyitnatanaktii fu hot ga yah-ñaabii gooda na tofaa'-lampucii ciyitnakanakcii fu hotɗa, mi hayyaa kiteeɓ iñii ca waa' kiwo'ɗa: tu'oltii tiyitnatanaktii teewoh malaakacaa jaangucaa ciyitnakanakcaa; tofaa'-lampucii ciyitnakanakcii teewoh jaangucaa ciyitnakanakcaa.

Këyítcaa wosohu ga jaangucaa ciyitnakanakcaada

2

(2: 1-3: 22)

1. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Efeesɗa

¹Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaa* watuki bu-jaangaa ga teeraa Efeesda. Wo'aari an iñii yii meyoh ga kúuw baa am ga yahci ñaam olcaa ciyitnakanakcaa ee ya tiiin ga leeloo tofaa'-lampu-wúrúuscaa ciyitnakanakcaada. ² Ya wo' an: «Mi hotin lëgëyum garaa na coonucii fu dayi gada, na dii fu took kiguu'guulukda. Mi ínohin an fu wo''ii dara ga bo' yibóní'. Buwii tíku hafba bi'apotaa', ee ba enndii apotaa'da, fu malaksukohinba dijófi' bi fu ínohin an ba bikaakoh-saboh. ³ Mi ínohin an fu tookin kiguu'guuluk: teekiigoo calalinndaa kiday coonufaa en béeb ee fu mosoo kisoof fenoo ga. ⁴ Wayee nak mi hayyaa kiña' ga enaama yíinoo: yërí en an fu keeñukissiiroo fodaa daa fu keeñukeeroo kudewaada. ⁵ Kon níindísuka ga daa fu dëegískohda, fu súpít kipesfu, fu boyukis kitum fodaa daa fu tumee kudewaada. Binaa fu sañ kisúpít kipesfunaa, mi hay kihay garaa, mi bewoh lampu-wúrúusiigaraa ga dekatii wa tofohuda. ⁶ Wayee fu neblohinndoo ga iñii yii: fodiigoo, fu sagohin na iñcaa buwaa Nikolaa† tumida.»

⁷ Béeb baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa iñcii Helii yisela'íyii wo', ëewdoh ga jaanguciida. Béeb baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa ki'on fu ñam ga towutaa kedikkaa onohi kipes, en ga

---

* **2:1** 2: 1 Malaaka wo'eeniiwii ban waa' kiwo' «baa wosu hen» † **2:6** 2: 6 Buwaa Nikolaa enee mbooloomaa bay teekaamada. Ba jëgírohee iñaa ngëm tookéerí. Ken ínohoo iñaa wëñda gaba. Malkat ban gúris 15.

dëraa Koohda.

2. *Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Ismii'da*

⁸Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Ismii'da. Wo'aari an iñii yii meyoh kúuw baa yaama enee, lak dara sakussiida ee yah ki'en binaa tooh leehaa. Ya kaaneera ee ya mílisiin. ⁹ Ya wo' an: «Mi hotin iñii fu dayda na dii fu laakooda. En ki'ena, fu yëri en ha'-alal kayoh-kayohda. Mi ínohin ban iñcii cibóní'cii buwii wo'i garaada. 'Buwii wo'iraacada, ba bay teekaa yaawúu', ee ba enndii yaawúu': jaangu-yaawúuraagaba iñaa mbooloo Seytaani. ¹⁰ Kaa niik dara ga coonucii fu yah kidayda. Malka, hay kilaak garúu baa Seytaani ek kasu, kinat ngëmaagari. Fodaama, dú hay kiday coonu bi en bes cidaaŋkaah. Leena abaa ga ngëmiigaraa bi ga kikaan. En danaa, mi hayyaa ki'on kipeskaa leehoo taa'da, ka en neehalaagaraa.»

¹¹ Béeβ baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa iñcii Helii yisela'í'yii wo', ëewdoh ga jaanguciida. Baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, fu ínohanndii coonucaa kikaankaa kukanakkaa.

3. *Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Pergaamda*

¹²Baa wo'issaroo an:

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Pergaamda. Wo'aari an iñii yii meyoh kúuw

baa yaama bay kalabfaa bakcaa kanakcaa kaañinda. ¹³ Ya wo' an: «Mi ínohin dum fu dëkda. Seytaani yíp nguuriigari da, wayee tahhii bi fu líssa ki'am ga teekiigoo. Ee ga kúllúu дума, dum Seytaani dëkohda, Antipas, yii wo'ee ga fíkii béeb an ya yuurooda, ya apohsee da, wayee tahhii bi fu sooffa fenoo ga ngëmii fu laak garooda. ¹⁴ Wayee nak laakin iñcaa mi yahhaa kiñaroh: fu laakin дума буwaa taabuk jëgírohaa Balam. Balam jëgíree Balak daa ya kooran bi ya dúk bu-Isarayeel, ya ekba ga kiñam koynohkaa sarahohu ga koofcaa, na ki'aas kifaanuk na baa en béeb. ¹⁵ Ee ban, fu laakin дума буwaa taabuk iñcii буwaa Nikolaa jëgírohida. ¹⁶ Kon súpítaa kipeskiigaraa; fu tummbiikanaa, mi hay kihay garaa diima-diima, mi heñoh na буwaama na kalabfii meyoh ga kúuwkiigooda.»

¹⁷ Kon béeb baa fu laakin nof kikelohaa, sükúrukaa iñcii Helii yisela'í'yii wo', ëewdoh ga jaanguciida. Baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa ki'on ñamahaa wo'u maan, ee wa daakukinda. Mi onndaa ban atoh wiyaanaaw waa bíduunun ga d'ookgaa teek wi'as waa ken ínohoo, enndii doŋ baa eruwadanaa.

4. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Tíyaatí'da

¹⁸ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Tíyaatí'da. Wo'aari an iñii yii meyoh kúuw Kowukii Kooh, kii hasciigari baci en fan

kiwiikaa jaalohinda ee kotcaa melici en fan përemaa útu ga kiwii. Ya wo' an: ¹⁹ «Mi hotin lëgëyum garaa na kiwaarohkiigaraa, ngëmiigaraa, kitook kidímalohkii en garaada na kiguu'guulukkiigaraa. Mi hotin ban an iníi fu tumi diima ga yijófi'da yëri wëñ yaa kudewaa. ²⁰ Wayee nak, laakin enaama yíinoo yaa mi ñarohhaa: Yëri en an fu íisin Yesabeel, betifum tík hafci seldíiga-Koohda, yum dúki súrgacumgooda, ya jëgí'ba an ba aawat kifaanuk na baa en béeb, ba ñami koynohkaa sarahohu ga koofcaa. ²¹ Mi oninndi inaa maañ doonaa ya mín kisúpít kipeskiigari, wayee ya sagin ki'íis kibonkum ya tumida. ²² Kon nak, mi hayyi kifaan ga fayaaṅ na mesiklaat ciyaak. Ee buwii faanuki narida, binaa ba íissii inaa mana mi hayba kitík coonu ciméeski'. ²³ Mi hay ki'ap towutiigari. En danaa béeb jaangucii hay ki'ínohu an mi yëri en bii ínohin inaa daakuk ga keeñ bo', na inaa ya halaatda ban. Ee baa en béeb garúu, mi hayyi kifay inaa ya tumda. ²⁴ Dú, buwii bíinoo bok ga jaangii Tíyaatíi'da, dú bii dú taabukkii inum yibóní'yum yuma jëgírohu ee dú heellii ki'ínoh incum ba teek “cihóotí'cum Seytaanida”, mi yahhiirúu kikoo' enaama yibítí' yiliis. ²⁵ Wayee yëgisat rek ga inum dú amda, bi ga daa mi haysan.

²⁶ Béeb baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndam ee fu dëk ga kitum inćii mi nako-hdanaa, mi hayyaa ki'on dooli ga dook heetćii béebca. ²⁷ Fu hayca kiníi' na ngot pewiñ, fu

pookisohca fodii dii kataa-ban pooksida. ²⁸ Ee fodii dii mi laas ga paammboo kimín kitum iñaa en tóohda, mi hayyaa ki'on ban olaa meyi na kím cuutda.»

²⁹ Béeß baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa iñcii Helii yisela'í'yii wo', èewdoh ga jaanguciida.

3

5. Këyítfi wosohu bu-jaangaa ga teeraa Sardesda

¹ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa iñii yii, fu wosohwa ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Sardesda. Wo'aari an iñii yii meyoh ga kúuw baa bay helcaa Kooh ciyitnakanakcaa na olcaa ciyitnakanakcaada. Ya wo' an: «Mi hotin lëgëyumgaraa, buwii hotohhaa baa en na kipes wayee fu kaanin. ² Yúuduka, fu mórí' iñii tes garaa ee en ga waas kikaanda bi wa kaanoo. En ki'ena, mi malaksukohin an tumeenciigaraa tesohin kimat ga fíkíi Koohyigoo. ³ Kon, níindísukaa wo'eencii Kooh fu yéegalsee ee fu keloh ca wo'seeraada, fu taabukca, fu súpít kipeskiigaraa. Binaa fu yúudukkiinaa, mi hay kihay, mi bettaa fodii lok, ee fu ínohanndii wahtaa mi yah kihayda.

⁴ En ki'ena, laakin дума ga teerum Sardes bibo', baa lííbfussii kúltícumgaba, ba hay kitaam naroo, ba tíidi, ba ekuk kúltí ciyaanaaw ndaga iñaama joommbiiba.

⁵ Fodaama, baa lebirohan bi mey ga coonucii na ndam, hay ki'ekuk kúltí ciyaanaaw. Ee mi

nísannđii múk teekaagari ga kēyítfaa buwaa laak kipeskaa leehooda. Mi hay kiwo' ga fíkíi Paammboo na ga fíkíi malaakacaagari an ɓa buuroo.»

⁶Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa inii Helii Kooh wo' eewdoh ga jaanguciida.

6. Kēyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Fílaadelfíida

⁷Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa inii yii, fu wosohwa ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Fílaadelfíida. Wo'aari an inii yii meyoh kúuw ɓii yisela'íyii ee ya en kayoh-kayohda, yii ɓay kucēwíikii buu' Dēwítfa. Ya lēgísaa, ken mínoo kilaŋ ee ya lagaa, ken mínoo kilēgís. ⁸ Ya wo' an: «Mi hotin lēgēyumgaraa, mi inohin an fu laakoo dooli, ee moonaa fu taabukin wo'eeniigoo ee fu taasukkiiroo. Kon mi lēgísfinndaa hal ga fíkíifu ee ken mínoowa kilaŋ. ⁹ Inii yii yērí mi yah kitum mbooloomuma en wu-Seytaaniida. ɓa tík hafɓa ɓiyaawúu' ee ɓa enndii yaawúu'; ɓa ɓikaakoh-saboh. Mi hayɓa kigítín, ɓa hay, ɓa yí' ga fíkíifu, ɓa took an mi waarinndaa. ¹⁰ Waa mi nakoh kiguu'guuluk ee fu taabuk innaama, mi ɓan, mi hayyaa kisom ga jamaanaa coonucaa hayanda. Coonucama yah kidal ełdúna tóoh, kimalaksukoh buwii. ¹¹ Mi hay kihay diima-diima. Abaa bi yēgís ga inii fu laakda, en ɗanaa ken te'oo neehaliigaraa fu laakan gaɗa.

¹²Béeɓ ɓaa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa kiyíp fodii jíp-túuy

ga d'uuy Kaanfáa Koohyiigoo, ee fu meyoo da múk. Mi hay kibín teekii Koohyiigoo ga d'ookfu. Mi bín ban ga d'ookfu teekaa teeraa Koohyiigoo, Yéerúsaleem yaa yi'asyaa yah kiyosukoh ga asamaan, meyoh ga Koohyigooda. Mi hay kibín ban ga d'ookfu teekiigoo wi'aswii.»

¹³Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukáa íñii Helii Kooh wo' éewdoh ga jaanguciida.

7. Këyítfi wosohu bu-jaangaa ga teeraa Lawodíséeda

¹⁴Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa íñii yii, fu wosohwa ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Lawodíséeda, wo'aari an íñii yii meyoh kúuw baa yaama wo'u Aameen, ee yërí en seedii yiwóori'yii, yukayohyii, yii béeb íñcii Kooh sak koo' yahcida.

¹⁵Ya wo' an: «Mi hotin lëgëyumgaraa, mi ínohin an fu soossii, fu tamohhii. Fu soosee wala fu tamoh sahaa, bo' mín kiwo'. ¹⁶Wayee waa fu eem ga ki'íloh, fu soossii, fu tamohhii, mi hayyaa kibíris. ¹⁷Fu yii ndamuk an: “Mi laakin alal, mi hoomdín, mi soolukissii dara”. Fu ínohoo an fu torohin, fu calin kiyërëm, fu nduul, fu búumí' ee fu tesda buucuuce? ¹⁸Kërí tah, mi dígallaa kihay garoo, kilom wúrúuscaa tíwuunun ga kiwii bi setin, en d'anaa fu hóomí'. Lomaa ban kúltí ciyaanaaw, caa fu ekukan doonaa fu úul faan-buucuucfigaraa apohin kacida. Fu lom ban kedik, kaa fu tuman ga hasciigaraa en d'anaa fu mín kihot. ¹⁹Mi nak, béeb buwii mi waarinda, mi ñariba hen, mi koriba. Kon kaantukohaa ga, fu súpít kipesfu.

²⁰ Súkúruka! Mi yeema mi tuukka ga halii, mi yii fëekí'. 'Baa keloh koonakiigoo, lëgís haliinaa, mi hay ki'aas kaanci, mi bok kiñam nari ee ya bok kiñam naroo ßan.

²¹ 'Béeß ßaa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa ki'on fu yuŋ ga yahaa-roo ga baŋ-buuraagoo, fodii mi, mi lebiroh bi mi meyca na ndam ga coonucaa, ee mi yugin ga yahaa Paammboo ga baŋ-buuriigarida.»

²² 'Béeß ßaa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa iñii Helii Kooh wo' ëewdoh ga jaanguciida.

4

Kooh yugin ga baŋ-buuraagari

¹ Waa ennda ða, mi hotta halaa lëgísuk ga asamaan. Koonakaama man na mbiif wiyaak ee ðeweera naroo kiwo'ða, wo'issaroo an:

- Lapaa dii, mi teeßpaa iñii tík ga, yah kilaakða.

² Ga saasi, Helii Kooh sorukkaroo. Mi hotta ga ðuuy asamaan baŋ-buu' na ßo', yugin gawa.

³ Baama yuŋ ga baŋ-buuraaða, yaa melic en fan atoh cimóri' cihiiiii na ciyo'oh. Baŋ-buuraa ya yugohða, ko'kaa-huulaa wílinwa ee kaa melic en fan atoh wimóri' waa wo'si emëróot. ⁴ Ga iñaa wíil baŋ-buuraaða, laakin baŋ-buu' cidaaŋkaah-kanak na cinikiis ee yaak ßidaaŋkaah-kanak na ßinikiis yuguunun gaca. 'Ba ekuk kúlti ciyaanaaw ðer na baanu-buu' wúruus. ⁵ Meliccaa caa meyoh ga baŋ-buuraa ee toonaa na íniŋ caa ríi', meyoh da ßan. Laakka ßan kocom-kiwii ciyitnakanak ciléeri',

caa en na kitak ga fíkíi baṅ-buuraa. Ko-comcaama cërí en helcii Kooh ciyitnakanakcii. ⁶ Laakin baṅ ga fíkíi baṅ-buuraa, enaama en fan giiy-seetu, ee wa lee' en fan seetu. Ga iñaa sës ga baṅ-buuraa rëk wíillawada, laakin enaama binikiis baa en na kipes ee ba gomin na has ga fíkíi na fenoo. ⁷ Yíinoo man na gayindi, yukanakyaa man na doon, yukaahayyaa fíkíifaagari man na fíkíi bo', yunikiisyaa man na caagiyoofoaa en na kipún.

⁸ Enaamacaa binikiisbaa en na kipesda, yaa en béeb bayin paḅ ciyitniinoo ee ca gomin na has, dook na fíldoogaa. Wekoo, nohoo ba dëkee ga kiyeek an:

«*Ha'mudii en Koohda, fu yii fu mín ga toohda, fu yii fu enee, fu en ee fu yah kihayda, fu sela'in, fu sela'in, fu sela'in!»

⁹ Ee saycaa enaamacaa en na kipesda, ba ndam, ba kañ, ee ba gërëm baa yuṅ ga baṅ-buuraa ee yah kipes bi taa'da, ¹⁰ yaakcaa bidaaṅkaah-kanakbaa na binikiisbaa yí'u kúrúk ga fíkíi baa yuṅ ga baṅ-buuraada, yaa yah kipes bi taa'da, ba jaamukiri; ba búuk baanu-buu'caagaba ga kakay, ga fíkíi baṅ-buuraa, ba wo''i an:

¹¹ «Ha'mudiigarií, fu yërí cal ki'e' ndam, fu cal ki'on cée', ee fu yërí mín. Fu yërí sak iñaa enin tooh, fu waaree hen ca en, ca sakussa».

5

Kubaalkaa Kooh bebpa këyítfaa

¹ Waa ennda ða, mi hotta ga yah-ñaabaa ðaa yuŋ ga baŋ-buuraada, këyít fipoduu fodii kútúwaan, bíduunun ga ðuuy na fooh, capuunun cap ciyitnakanak. ² Mi hotta ðan malaaka yilëeki'-dooli, yaa wo' didóolí' an:

- Bii yiida mat ga kinís capcii Këyítfii, ya pónísfa?

³ Wayee laakkii ken ðaa mat kipóonís Këyítfaa, ya malak iñaan en ga ðuuygaada: enndii ga asamaan, enndii ga kakayfii, enndii ga fíldoo kakayfii. ⁴ Mi ennda ga kikoduk mooncaa leehoo ndaga daa laakoo ðaa mat ga kipóonís Këyítfaa na kimalak iñaan en ga ðuuygaada. ⁵ Daama, yíinoo ga yaakcaa wo''aroo an:

- Kaa koduk, Malka! Gayindifii nílii Yúdaa, kuumkii paal ga buu' Dëwítfa, yeema. Ya lebirohin bi ya meyin ga na ndam ee ya hay kinís capcii ciyitnakanakcii, ya pónís Këyítfii.

⁶ Waa ennda ða, mi hotta kubaal, jaa tuuk ga leeloo ðekataa enaamacaa binikiisbaa wíil ee yaakcaa wiillada. Kubaalkaa man na fodii hoossee hen ee ja ðayin wiyy ciyitnakanak na tuhas tiyitnatanak. Tuhastaa tiyitnatanaktaa tërí en helcii Kooh ciyitnakanakcii wosohu ga èldúna toohda. ⁷ Kubaalkaa deeyca kibeð Këyítfaa en ga yah-ñaabaa ðaa yuŋ ga baŋ-buuraada. ⁸ Daa ya bewee Këyítfaa, enaamacaa binikiisbaa na yaakcaa bidaaŋkaahkanak na binikiisbaa yí'ussa ga fíkiici, yaa en bééð bayin ga yahci riiti na aanda-cúuraay-wúrúuscaa líifin muut ee cúuraayaa teewoh

iñcaa buwaa en buu Kooh kíimidá. ⁹ Ba baa yeek, yeek-kañ wi'as an:

«Fu yërí cal ki'e' Këyítfii fu nís capcii amfada ndaga fu apseera

ee kooroh ga ñífaagaraa aamukdá,

fu laasi'ta Kooh bíbo' baa bok ga nílaa en béeb na lakaa en béeb, heetaa en béeb na kúlkaa en béeb.

¹⁰ Fu bokidohinba ga bu-nguuriigaraa,

fu tuminba bibuu' na bisarahoh, ba en súrga Koohyiigaruu

ee ba hay kinguuruk ga d'ook éldúna tóoh».

¹¹ Lak mi lís kimalak, mi kelohha koonaa malaaka biyewin, ken ínohoo daa júnnicaa hín kiyewinda. Ba wíilin bañ-buuraa na enaa-macaa binikiisbaa en na kipesdá na yaakcaa.

¹² Ba baa yeek didóolí' an:

«Kubaalkii hoosseedá yërí laak kimín,

yërí laak alal, yërí laak ki'ínoh,

yërí laak dooli, yërí cal ki'on cée',

yërí cal ki'on ndam, yërí cal kikañ!»

¹³ Daama, béeb iñaa Kooh sakin en ga asamaan, ga kakay, ga fíldoo kakay, ga duuy giyy, béeb iñcii en na kipes ga éldúnada, baa yeek an:

«Yii yuñ ga bañ-buuriida, ya na kubaalkii

bërí cal kikañ, bërí cal ki'on cée',

bërí cal kindam, bërí mín bi taa'!»

¹⁴ Enaamacaa binikiisbaa en na kipesda taasussa an:

- Aameen!

Yaakcaa nak yí'ussa kúrúk baa jaamuk.

Capcaa ciyinakanakcaa ga Këyítfaada

6

Cap wíinoo ga ciyitnakanakcaa nísussa

¹ Lëehí'ta, ga waa mi hotta kubaalkaa nísssa capaa wíinoowaa ga ciyitnakanakcaa, mi kelohha yíinoo ga enaamaa binikiisbaa en na kipesda lessa koonaa kiyaak en fan íníŋ, an:

- Hay!

² Mi dalla kihot pënís fiyaanaaw meycá mël. Baa lapfada bayin héli' ga yahci. Ya erussa baanu-buu', ee ya yaa yah fodii baa bay ndam ee ya meycá kilaaksinee ndam.

Capaa wukanakwaa nísussa

³ Ga waa Kubaalkaa nísssa capaa wukanakwaa, mi kelohha enaamaa yukanakyaa wo''a an:

- Hay!

⁴ Pënís filiis fiyo'oh cor en fan kiwii meycá mël. Baa lapfada onussa kinís jam ga ëldúna, buwii aaw ki'apoh ga díkaantífa. Ya erussa kalab fiyaak.

Capaa wukaahaywaa nísussa

⁵ Ga waa Kubaalkaa nísssa capaa wukaahaywaa, mi kelohha enaamaa yukaahayyaa wo''a an:

- Hay!

Mi dalla kihot pënís fisúusúus, meycá mël. Baa lapfada bayin balaas ga yahci. ⁶ Mi

kelohha, en fan koonaa kërí meyoh ga díkaanti enaamacaa binikiisbaa, kaa wo' an:

- Kílóo beli wíinoo calat cadam fay noh-noh bo' yíinoo. Ee kílóo lorsu kaahay calat cadam fay noh-noh bo' yíinoo. Dúuleen na biiñ nak, kaa le' gaca!

Capaa wu-nikiiswaa nísussa

⁷ Ga waa Kubaalkaa nísssa capaa wu-nikiiswaa, mi kelohha enaamaa yunikiisyaa wo''a an:

- Hay!

⁸ Mi dalla kihot pënís fihilií*, meyca mël. Baa lapfada teeku «Kikaan» ee dekataa buwaa kaanin daakohuda taabin ga fenooci. Ba onussa dooli ga dook komii wu-nikiiswii ëldúna ki'ap buwii na kalab, ki'apba kooroh ga a', dúukoolcaa karohin, wala kooroh ga rab bisóotí'.

Capaa wu-yëtúuswaa nísussa

⁹ Ga waa Kubaalkaa nísssa capaa wu-yëtúuswaa, mi dalla kihot, ga fíldoo loteelaa ga Kaanfaa Koohda, fítcaa buwaa hoossee, ndaga kitaabuk wo'eenii Kooh, na fan seedi'aa ba seedi'eewada. ¹⁰ Ca nak, caa fiip didóolí' an:

- Cic Kooh, fu sela'in ee fu kayoh kesi. Fu sekan bi kera ki'atti' buwii ga ëldúnada na ki'ëldúki'tii ñífiigaríi ba aamda☆?

¹¹ Waa ennda da, ba erussa yaa en béeb kúltí fiyaanaaw, ba wo'ussa kisékíruk jutuut paay, bi ga daa kídaa buwaa boku naba légëy,

* **6:8** 6: 8 Hiilii Ga ínaa íkin, mandargaama teewoh ínaa kaanin (bi nopin) ☆ **6:10** 6: 10 Malkat Sakarí 1: 12.

ba na mbok-kerceencaagaba jom ki'apu fodaa gabada, matan.

Capaa wu-yitniinoowaa nísussa

¹² Lëehí'ta mi hotta Kubaalkaa nísssa capaa wu-yitniinoowaa. Kakayfii dalla kiyëngëluk didóolí. Nohii súusúussa sí'ís en fan kúltí togho, ñiidii béebwa yo'ohha cor en fan ñíf.

¹³ Olcii dëegísukka kakay fodaa daa towu een tihilií wúuni, binaa uuris wiyaak yëngël bos eenaanaa. ¹⁴ Asamaanii kerukka fodii kútúwaanfaa en na kipodu. Janjançii béebca na dëkcii giyyii wíilda léerukka ga daa ca eneeda. ¹⁵ Waa ennda da, buu'cii ga ëldúnada na buwii biyaakbii, soldaa'cii biyaakbii, ha'-alalcii na ha'-doolicii, béeb, ennda ñaam, ennda buwii laakin hafba da, béebba daakkussa ga non-nonçii na ga fenoo atohcii ga janjançii da. ¹⁶ Ba baa fiip janjançii na atohcii an:

- Búrat ga dookkí, dú daakkí ga hascii Yii yuŋ ga baŋ-buuriida, dí úsaay aylukii Kubaalkii, ¹⁷ ndaga besii wiyaakwii aylukiigaba yah kikeen ga dookkíida le'in. Ee ati bii múcan ga ba?

7

Buwii Kooh kín bayu mandargiigari da

¹ Tíkka ga, mi hotta malaaka binikiis baa tuukin ga topaa'cii ëldúna cinikiiscii. Ba ammba uuriscii ëldúna cinikiiscii* doonaa uuris wíinoo wépoo: enndii ga kakayfii, enndii

* **7:1** 7: 1 Malkat Sakarí 6: 5. Bo' mínka kimédíroh na lapoh pëníscaa wo'u ga Ínohlukoh 6: 1-8

ga giyyii ee enndii ga kedik kíinoo. ² Mi dalla kihot malaaka yiliis, yaa kolukoh meyaa'-noh, yaa lap. Ya bayin ga yahci ińaa mandarga'ohsi buwii enu buu Kooh, yii laak kipesda. Ya fi-ippa didóolí' malaakacaa binikiisbaa onu kiyah kakayfii na giyyiida ³ an:

- Kaa yahat kakayfii, giyyii na tediktii bi ga daa dí tuman mandarga ga púkci buwii enu súrğa Koohyiigaruuda.

⁴ Waa ennda da, mi kelohha kidaa buwaa mandarga'uda: ba ennda bo' bijúnni citéemée' na cidaańkaah-nikiis na cinikiis (144.000), baa meyoh ga béeb nílcii heetii Isarayeel : ⁵ bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak (12.000) mandarga'ussa ga nílaa Yúdaa, bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak ga nílaa Ruben, bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak ga nílaa Gaat, ⁶ bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak ga nílaa Aasee, bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak ga nílaa Neftalí, bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak ga nílaa Manasee, ⁷ bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak ga nílaa Simewon, bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak ga nílaa Léwí, bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak ga nílaa Ísakaa' ⁸ bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak ga nílaa Sabulon, bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak ga nílaa Yoseef, bo' bijúnni-daańkaah na bijúnni-kanak mandarga'ussa ga nílaa Beesamee.

Buwaa biyewinbaa ekuk kúlti ciyaanaawda

⁹ Tíkka ga, mi hotta mbooloo wiyaak, waa ken ínohoo daa buwaa hín kiyewinda. Ba

meyohee ga kúlkaa en béeb, ga nílaa en béeb, ga heetaa en béeb na ga lakaa en béeb. Ba tuukin ga fíkíi baṅ-buuraa, ga fíkíi Kubaalkaa, ekukuunun kúltí ciyaanaaw ee bayuunun soo'-soo' ga yahcaagaba. ¹⁰Ba baa wo' didóolí' an:

- Kimúckii kii ga yah Koohyiigarií yuṅ ga baṅ-buuriida, ya na Kubaalkii.

¹¹ Béeb malaakacaa tuukussa ga iṅaa wíil baṅ-buuraa, wíil yaakcaa na enaamacaa binikiisbaa en na kipesda. Ba yíppa púk ga fíkíi baṅ-buuraa, ba baa jaamuk Kooh ¹² an:

- Aameen! Koohyiigarií, fu yèrí cal kikañ, fu yèrí cal ki'e' ndam, fu yèrí laak ki'ínoh, fu yèrí cal kigèrèm, fu yèrí cal ki'on cée', fu yèrí mín, fu yèrí laak dooli, bi taa'. Aameen!

¹³ Yínoo ga yaakcaa nak meekissaroo an:

- Buwii bii ekuk kúltícii ciyaanaawciida, ba biba? Ba meyoh gada?

¹⁴ Mi taassari an:

- Kiyaakii, iṅaama, fu yèrí ínohhi.

Ya wo''aroo an:

- Bèrí en buwii meyoh ga kihatalu ga kipes kiméeskí'da. Ba naawin kúltíciigaba, ba yaanaawí'taca ga ñífaa kubaalkaa. ¹⁵ Kèrí tah, ba tuuk ga fíkíi baṅ-buurii Kooh, ba kañi no-hoo, wekoo ga Kaanfigari. Ee yii yuṅ ga baṅ-buuriida hayba kisèegún ga taaliigari. ¹⁶ Ba yaabsisoo, ba pílsisoo, noh wala taangaay wínoo tamsisooḅa. ¹⁷ En ki'ena, Kubaalkii tuuk ga leeloo dekatii enaamacii binikiisbii wíil ee yaakcii wíillada, hayba kiníi', bayba ga tuhaalaataa músúmaa onohi kipesda. Ee Kooh hay kimoos béeb moon ga hascaagaba.

8

Capaa wu-yitnakanakwaa nísussa

¹ Ga waa kubaalkaa nísassa capaa wu-yitnakanakwaa, asamaan eennda selew inaa jomin kile' caban wahtu. ² Mi dalla kihot malaakacaa biyitnabanakbaa tuuk ga fíkií Koohda ee ba erussa mbiib ciyitnakanak.

³ Malaaka yiliis dalla kihay, tuukka ga yahaa loteelaa, ya bayin aanda-cúuraay-wúrúus ga yahci. Ya erussa cúuraay ciyewin, ya tēki'ca sarah ga dook loteel-wúrúusaa en ga fíkií baṅbuuraada✧, taamdoh na incaa buwaa Kooh béebba kíimda. ⁴ Fodaama, iifiilaa cúuraayaa bewukohha yah malaakaa, wa lappa, awwa ga Kooh, taamdohha na incaa buwaa Kooh kíimda. ⁵ Lēehi'ta, malaakaa bebpa aanda-cúuraayaa, ya teffa ga kiwiikaa en ga dook loteelaada bi líiffa, ya weessawa ga dook kakayfii. Ga saasi inincaa awwa kitak na meliccaa, toonaataa taa ríí', kakayfaa faa yēngeluk.

Mbiibcaa ciyitnakanakcaa ciyaakcaa

Mbiiwaa debda

⁶ Waa ennda da, malaakacaa biyitnabanakbaa bayu mbiibcaa ciyitnakanakcaada, baa waayuk ga kimbiib.

⁷ Malaakaa yíinoo dalla kimbiib: tof-galaas wiyaak na kiwii, caa akitukoh na ñíf, ífukka ga

✧ **8:3** 8: 3 Malkat Yaawúu'caa 9: 1-5.

kakayfii. Fodaama, Komii kakayfii wukaahaywii takka, komii tediktii wukaahaywii takka, ee béeb ínaa en pëegíi fihilií takka dúr.

Mbiwaa wukanakwa tippa

⁸ Malaakaa yukanakyaa dalla kimbiib waa-gari: ínaa man na janjan wiyaak waa en na kitak, jafussa ga giiyaa. Fodaama, komaa giiyaa wukaahaywaa ennda ñíf, ⁹ komii wukaahaywii íncii Kooh sak pesi ga giiyiida, dúmmba, ee komii wukaahaywii gaal-giiycii yasukohha.

Mbiwaa wukaahaywaa tippa

¹⁰ Malaakaa yukaahayyaa dalla kimbiib waa-gari: ol wiyaak, waa yaañ en fan kocomkiwii, dëegísukoh asamaan, dalla kikeen ga dook komii wukaahaywii húlúbcii, na ga dook haalaa-músúcii. ¹¹ Olaama teeku «gít». Komii músúmii wukaahaywii aayya heh en fan gít ee bo' biyewin kaannda ndaga músúmaa ba anee maama, lak ma yasukohin.

Mbiwaa wu-nikiiswaa tippa

¹² Malaakaa yunikiisyyaa dalla kimbiib waa-gari: komii nohii wukaahaywii, na wii ñiidii, na wii olcii míkussa. Fodaama komii wukaahaywii lee'laatiigaca dalla kiñúus, ee komii wukaahaywii lee'laatii en na nohda yímmba, wii wekii ban yímmba.

¹³ Lëehí'ta mi hotta caagiyoofaa en na kipún ga jepitaa asamaan, mi kelohhari yaa wo' didóolí' an:

- Massa, massa, massa d'ú, buwii ga ëldú-nada, ndaga mbiibcii tes malaakacii baahaybii yah kimbiibda!

9

Mbiiwaa wu-yëtúswaa típpa

¹ Waa ennda da, malaakaa yuyëtúusyaa dalla kimbiib mbiiwaagari: mi hotta olaa d'ëegí-sukoh asamaan keennda ga kakayfii. Olaa erussa kucëwiikaa nogaa bu-baam. ² Ya lëgíssa nogaa bu-baam, ee iifiil dalla ga kimeyoh, waa d'úuk en fan iifiil p'úu' wiyaak, bi nohii na ëldúnaanii ñúusí'ta ndaga iifilaama. ³ Laakka paycaa meyoh ga iifilaama, ba tasaarukohha ga ëldúna. Ba onussa kimín kitum mesiklaat fodii dagal. ⁴ Ba hoonohussa kile' ga pëegíifi, ga tediktii wala ga béeb iñcii paali ga kakayfiida, wayee ba eem rek ga buwii bayussii mandargaa Kooh ga púkaagabada. ⁵ Ba onussiiba ki'ap, wayee ba sodalba iñaa le' ñiin ciyëtúus. Ee mesiklaataa ba yah buwaa kitumda man na mesiklaat doo dagal ga bo'. ⁶ Ga bescaama, buwii heelsan kikaan ee ba hotanndiika. Ba kíiman kikaan ee kikaan n'upanba hen fír.

⁷ Paycaa madu na pëníscaa waayuku kibay kiheñohnee. Ba bayin ga hafcaa iñaa man na baanu-buu' wu-w'úrúus ee fíkíicaagaba man na fíkíi bo'-súusúus. ⁸ Ba bayin fencaa man na fen beti ee síscagaba man na síg gayindi. ⁹ Fasaacaa man na eku kúltí-pewiñ. Ríiraa paabcaagaba man na ríi' sareet-pënís ciyewin

caa íisuk kiheñohnee. ¹⁰ Ba bayin lúk, fodii lúk dagal na kútúnj ga siñdaanaa, ee ga tútúnj-taama, daŋaraa ba yah buwaa kisodaloh iñaa le' ñiin ciyétúusda, waa ga. ¹¹ Buuraa paycaama yëri en malaakaa nogaa bu-baam. Ya teeku Abadon ga lak ki'Ebërëe, ee ga kiGerek ya baysi Apoliyon*.

¹² Kofeelkii deβda paafin. Tík ganaa, kanak ciliis jomin kihay ban.

Mbiwaa wu-yitniinoowaa típpa

¹³ Malaakaa yuyitniinooyaa dalla kimbiif mbiiwaagari: mi kelohha koonakaa meyoŋ ga wiyycaa cinikiiscaa ga loteel-wúrúusaa en ga fíkíi Koohda. ¹⁴ Koonakaa wo''a malaakaa yuyitniinooyaa bay mbiiwaada an:

- Bëgísaa malaakacii binikiisbii baŋu ga yahaa húlúwii wiyaakwii teeku Ēfaratda.

¹⁵ Waa ennda da, malaakacaa binikiisbaa bëgísussa. Ba waayukee wahtiima na besiima, ñiidiima na kíiskiima kidúbí' komii wukaa-haywii buwii ga ëldúnada. ¹⁶ Ga iñaa mi kelohda, soldaa'caa lapu pënís kiheñohneedaa enee bimíliyónj citéemée'-kanak (200 Míliyónj).

¹⁷ Pëníscaa na buwaa lapbada, mi hotba en fan ga heey, fodii dii: ba ekuk kúltí-pewiñ ciyo'oh cor en fan kiwii, cibúloh, búlohaa deey ga súsusús ee cimbaasaan en fan pëndël wita-móhí'†. Hafcaa pëníscaa man na haf gayindi. Kiwii, iifil na pëndël wita-móhí', caa mey ga

---

* **9:11** 9: 11 Abadon na Apoliyon teekcaama ga lakcaagaca ca waa' kiwo' «yahoh» † **9:17** 9: 17 Mëdírohat na iñaa hewee ga Sodom na Gomoo'da. Malkat Lúkkaa 17: 29

túuwtaagaba. ¹⁸ Kofeelcaa kaahaycaa caamaa, mey ga túuwtaagabada ennda: kiwiikaa, iifiilaa na pëndēlaa, ca dúbí'ta komii wukaa-haywii buwii ga ēldúnada. ¹⁹ Doolaa pēníscaa bayda nak en ga lúkcaa na ga túuwtaagaba. En ki'ena, lúkcaagaba man na goŋ; ca bayin haf, ee ca tumi buwaa iñaa meskin naca.

²⁰ Wayee nak buwaa tes kaanussii ga kofeelcaa-caamada, foñussii ga fen iñcaa cibóní'caa ba tumee na yahbada. Ba baa lís kijaamuk raf-seytaani na nataalcaa hēwírohu wúrúus, wala hēelís, wala pērēm, atoh cimórí' wala doo' kedik. Ee iñcaama mínoo kihot, ca mínoo kikeloh, ca mínoo kitíin. ²¹ Ba baa lís ga ki'ap bo', kinaahkaa ba enukoheeda, kifaanuk na baa en béeb, na kilok.

10

Malaakaa na kukēyítkaa

¹ Waa ennda da, mi hotta malaaka yiliis yilēekí'-dooli yaa yoosukoh asamaan, úulukin yaayeel. Ko'kaa-huulaa wíilin hafaagari, fikí-faa faa melic en fan noh ee kotcaa yo'ohin en fan jelem kiwii. ² Ya bayin ga yahci kukēyít jaa kúnísuunun. Ya yíppa kotaagari ñaabaa ga giiyaa, wuseŋwaa ya yíppawa ga kakayfii. ³ Ya dalla kiles koonaa ga dook en fan gayindifaa en na kibēmbuk. Daa ya fiipee, íníncaa ciyitnakanakcaa téesí'ta. ⁴ Daa íníncaa ciyitnakanakcaa téesdee, mi waa'ta kibín iñaa ca wo'da, wayee mi kelohha koonakaa meyoh asamaan, wo''aroo an:

- Iníi ínĩcii ciyitnakanakcii wo'da enat kúmpa ga béeb, kaa bínndi. ⁵ Waa ennda da, malaakaa mi hotee tuukin ga giiyaa na kakayfiida, bëwí'ta yahaagari ñaabaa, ëewdo-hha asamaan. ⁶ Lëehí'ta ya waatta ga bii en na kipes bi taa'da, yii sak asamaanii na béeb ínĩcii en gada, kakayfii na béeb ínĩcii en gada, giiyii na béeb ínĩcii en gacada, ya wo'a an:

- Diimada, laakissii kisekis dara. ⁷ Bëríinaa dú keloh malaakii yuyitnakanakyii, fúrisan mbiiwaagarida, béeb ínĩi Kooh am kitum ee ínohukkii duumda, hay kimat sèk fodaa daa ya yéegaleeka súrgacaagari enu seldiigacaagarida.

⁸ Koonakaa mi kelohee, meyoh asamaanda nak wo'issaroo an:

- Kara, fu beb kukëyítkaa kúnísuunun en ga yah malaakaa tuuk ga giiyii na kakayfiida.

⁹ Mi ka'ta ga malaakaa, kiwo''i ya e'too kukëyítkaa jaama. Ya wo''aroo an:

- Uuna, ñamaaja. Ja hay kicelem fodii kúum ga kúuwkiigaraa, wayee le' lookfunaa, hay ki'aay heh[☆].

¹⁰ Fodaama, mi bebpa kukëyítkaa ga yah malaakaa, mi ekkaja ga kúuwroo, mi yaa ñam. Ja celemmba fodii kúum, wayee daa mi oneeja, ja aayya heh ga lookkoo. ¹¹ Lëehí'ta, mi wo'ussa an:

- Fu jomin kika' kiyéegalohis ínĩcii Kooh yah kitum, aaw ga heet ciyewin, túl tiyewin, lak ciyewin na buu' biyewin.

☆ **10:9** 10: 9 Malkat Esekíyeel 2: 9-3: 3.

11

Seedicaa banakbaa

¹ Waa ennda d̄a, mi erussa doo'-barahaa man na dooraa natohsi hen, mi wo'ussa an:

- Koluka, fu nat Kaanfii Kooh, fa na loteelii, fu kín buwii en na kijaamuk Kooh gada.

² Dekatii Kaanfii Kooh hanoh foohda nak, íisaawa, kaa natwa, ndaga wa foñdu yiifa'cii. Ba hay kitogisoh teerii wisela'í'wii iñaa le' ñiin cidaan̄kaah-nikiis na ñiin kanak*. ³ Mi hay ki'on seediciigoo banakbii, ba yéegaloh iñii Kooh wo'da, ee ba ekukan saaku, kitoŋ iñaa le' bes cijún̄ni na bes citéemée'-kanak na cidaan̄kaah-yitniinoo (1.260).

⁴ Seedicaama b̄erí en tedik-ólíwíyéetii tanaktii na ban lampucii kanakcii en ga fíkíi Ha'-mudii laak kakayfiida. ⁵ Baa waa'ba kitum iñaa mesikinaa, kiwii hay kimey ga túuw̄tiigaba, t̄ekí' buwaa sagoh naba'da. Kayoh, baa fu waa'ba kitum iñaa meskinaa, fu joman ki'apu fodaama. ⁶ Seedicaama onuunun kimín kilan̄ asamaanii ee tob keenoo kakay bi ga daa ba l̄ehdan̄ kiyéegaloh iñii Kooh wo'da. Ba onuunun ban kimín kisúpít músúmii ma en ñíf, na kimín kifeek bu-ëldúna na kofeelcaa leehoo, wahtaa neb̄ba tóoh.

⁷ Ee binaa ba l̄ehí' kiseedi'aa, rawaa yisóotí'yaa[☆] meyoh ga bu-baamda hayba kiheñoh, ya laak ndam ga d̄ookba, apba.

⁸ Fodaama, faraafcaagaba hay kifoñu ga

---

* **11:2** 11: 2 Wo'u dii teeraa Yéerúsaleem: M̄edírohat na Lúkaa 21: 24 ☆ **11:7** 11: 7 Malkat Dañeel 7: 3,7,21.

paanaa en ga teeraa wiyaakwaada. Teeraama, Kooh abohwa fodii Sodom wala Esípti ee Ha'mudiigaba daayohsee ga kuraanaa daama.

⁹ Iñaa le' bes kaahay na caban, bi'bo' ga heetaa en bééβ, ga níilaa en bééβ, ga lakaa en bééβ, na ga kúlkaa en bééβ, hay kihayu kimalak faraafciigaba, ee ba íisanndii ken acca.

¹⁰ Bééβ öldúna, keeñba hay kisoos ga iñaa dal buwaamada, ba nebluki, ba wosohi cikēñí' ga díkaantiba ndaga seedicaa banakbaama sodalseera buwii lool.

¹¹ Wayee waa bescaa kaahaycaa na caban matda, epaa onohi kipes, ee meyoh ga Koohda hayya, sorukkaba, ba kolukka. Daama, buwaa tuukee kimalakbada, títussa bi baa saak.

¹² Seedicaa banakbaa kelohussa koonakaa wo' didóolí', meyoh asamaan, an:

- Lapat dii! Yaayeel úullaba, ba lappa dook asamaan. Buwaa sagoh nabada baa malak ga. ¹³ Ga wahtaama siiy, kakayfaa yéngelukka didóolí', ee ga iñaama, kaan cidaanjkaahcaa fu am ga teeraa tóoh, fiinoofaa bú'ta ga, bo' bijúnni-yitnabanak (7.000) kaanussa ga yéngelaa kakayfaa waama. Buwaa bíinoo múc gada títussa, ba aawwa kindam Koohyii hanoh dookda. ¹⁴ Kofeelkii kukanakkii paafin foduma. Malakat kofeelkii kukaahaykii kii hay diima-diima.

Mbiwaa wu-yitnakanakwaa típpa: Kihaykii Nguurii Kiristaanii

¹⁵ Malaakaa yuyitnakanakyaa mbiibpa ee ga asamaan laakka toonaataa téesí' an:

- Nguurii äldúna tíkuunun kimma ga yah Kooh, Ha'mudiigaruu, na ga yah Kiristaaniigari, ee ya yah kinguuruk bi taa'.

¹⁶ Waa ennda d̄a, yaakcaa bidaaṅkaah-kanak na binikiisbaa yuṅsee ga fíkíi Kooh, ga baṅ-buu'caagabaḍa, yípussa púk kakay, ba baa jaamuk Kooh. ¹⁷ Ba baa wo' an:

- Kooh, Ha'mudii mín tóohḍa, fu yii fu en ee fu eneeḍa, d̄í bii kañjaa ndaga fu teewohin doolii kimínkiigaraa ee fu tuukirin nguuriigaraa. ¹⁸ Heetcii aylukuunun, wayee nak aylukiigaraa w̄erí yoosuk. Wahtii le'in, wii fu yah ki'atti' buwii kaaninda, wii fu yah kineehal súrgaciigaraa enu s̄eldígaciigaraada, na buwii en buufuda ee niikuunun teekiigaraada, oomaanoo, yaakoo. Wahtiima ban, w̄erí en wii fu yah kidúbí' buwii yahsoh äldúnada.

¹⁹ Waa ennda d̄a, d̄ekataa wisela'í'waa Kooh ga asamaanda l̄égisukka, gaalaa mandarga kifiliimunkii Kooh na buwiida†, hotukka ga d̄uuygaa. Kooh awwa kimelic, toonaataa taa r̄ii', ín̄iṅcaa caa tak kitak, kakayfaa faa ȳenḡeluk, ee toḅ-galaas wiyaak waa keen.

12

Iñcaa ciyitnakanakcaa Kooh teewoheeda

Betifaa na goṅ-j̄esíkaa

¹ Fodaama, Kooh teeḅparoo enaama yiyaak yaa mey ga asamaan: ennda beti, fa úulukin

† **11:19** 11: 19 Gaalaama w̄erí d̄aakee atohcaa Waasaa Kooh bínsee gaḍa. Gaalaa faansee ga d̄ekataa w̄eñ kisela' ga Kaanfaa Koohḍa

nohii, ñiidii hanohin fíldoo kotcaagari, ee ya ekukin baanu-buu', waa bay ol cidaaṅkaah na kanak. ² Betifaa enee na look bi fa faa yah kilaak kowu. Fa faa fiip ndaga lëgëyaa kilaakkaa na mesiklaataa kilimkaa.

³ Mi hotta enaama yiliis yaa mey ga asamaan ban: ennda goṅ-jësík yiyaak, yiyo'oh cor en fan kiwii. Ya bay haf ciyitnakanak na wiiy cidaaṅkaah, ee hafaa en tooh ekukin baanu-buu'. ⁴ Ya fëyëekíssa komii wukaahayii olcii ga asamaanda na lúkaagari, jaffaca ga kakay-fii. Ya tuukka ga fikíi betifaa en na kilaak kowuda, en danaa kowukaa límsinaa, ya ñamka. ⁵ Betifaa nak laakka kowu kiyaal, kaa yah kiníi' heetcii ga ëldúnada béebca na ngot-pewiñ. Kowukaa dalla kibewu bayussa ga yahaa Kooh, ga baṅ-buuraagari. ⁶ Betifaa nak núppa, ka'neera ëgí'-dúndagaa, ga dekataa Kooh waayukdeerida, en danaa, ya toputu'u daama iñaa le' bes cijúnni na citéemée'-kanak na cidaaṅkaah-yitniinoo (1.260).

⁷ Waa ennda da, heñ wiyaak dalla kilaak ga asamaan. Míseel, malaakaa Kooh yiyaakyaa, ya na malaakacaagari baa heñoh na goṅ-jësíkaa. Yaama ban, ya na malaakacaagari, yaa heñoh naba. ⁸ Wayee goṅ-jësíkaa mínndii ga heñaa, ee fodaama ya laakissii fen daa ya enan ga asamaan, ya na malaakacaagari. ⁹ Ya jafussa ga fooh, ya goṅ-jësíkaa, goṅ-cosaanaama wo'u sépí'í'-ga-nofii, wala Sey-taanii, yii dúki béeb ëldúnada. Ya jafussa ga kakay, ya na malaakacaagari.

10 Lëehí'ta, mi kelohha koonaa kiyaak ga asamaan, kaa wo' an:

- Diimada, jamaanii kimúckii le'in, diimada Koohyiigaruu teewohin iníi ya mında ee tuukirin nguuriigari. Diimada Kiristaaniigari eruunun doolii. Ga innaama, pokoh-kiwo'ii, yii wekoo nohoo epärohi mbok-kerceenciigaruu na Koohda, jafuunun ga kakayfii.

11 Ba nak, ba laakin ndam ga dookci ndaga nífii kubaalkii aamduseebada, na ban kayohfaa ga wo'eenaa ba seedi'eeda. Ba keeñukkii kipeskaagaba bi ba niikka kikaan.

12 Keri tah, fu asamaan na du bii du dek gada, neblukat!! Kakayfii na giyyii nak, massa du, ndaga sepi'i'-ga-nofii yoosukin garuu, ee ya lifin na tam-keñ ga dii ya inohin an ya tesohissii yewinda.

13 Daa goj-jesikaa hotee an ya jafuunun ga kakayfii, ya iisukka ga fenoo betifaa limee kowukaa kiyaalkaada. 14 Betifaa nak tokdussa pabcaa kanakcaa caagiyoofaa* fiyaakfaa, en danaa ya pun bi ga egi'-dundagaa, ya saan gogaa, ya en ga dekataa Kooh waayukdeerida, ya toputu'u da inna le' tikiis taahay na caban†. 15 Waa ennda da, goj-jesikaa weessa na kuuwci musu miyewin en fan hulub, ga fenoo betifaa, doonaa musumaa bayfa. 16 Wayee kakayfaa sommba betifaa, fa legisukka, fa

* 12:14 12: 14 Caagiyoofaama min ki'en enaamaa yunikiisyya en na kipes ee wilee ban-buraada. Malkat 4: 7

† 12:14 12: 14 Ga kiGerek, wo' an: «jamaanu wiino, jamaanu ciyewin na caban jamaanu» Innaama jomin kile' tikiis taahay na caban. Malkat ban 11: 3; 12: 6 na 13: 5

annda músúmaa goᅇ-jēsíkkaa weesee na kúuw-cida. ¹⁷ Goᅇ-jēsíkkaa nak, keeñci tamma ga betifaa lool, ya móoñisneera heñaa ga towutaa betifaa tesda, baa taabuk iñcaa Kooh nakoh kitumda, ee ba dēk ga kiseedi' Yéesuda. ¹⁸ Waa ennda da, goᅇ-jēsíkkaa tuukka ga seereenaa giyyaa.

13

Rab meycā ga giyyaa

¹ Tikka ga, mi hotta raᅇ yidēyna yaa en na kimey ga giyyaa. Ya bayin wiiy cidaaᅇkaah na haf ciyitnakanak. Wiiyaa en béeb bayin baanu-buu', ee hafaa en béeb bíduunun ga teek-basee ga Kooh. ² Rawaa mi hotda nak, man na cigído, kotcaa man na kot rawaa wo'si úrsi* kiyak na kikaañ, ee kúuwkaa man na kúuw gayindi. Goᅇ-jēsíkkaa e'tari kimínkaagari, e'tari baᅇ-buuraagari, ee e'tari ban dooli wiyaak. ³ Wíinoo ga hafcaa bayin gaañaa man na hoossee hen, ee gaañaama yeeri ki'apda, wakka. Bu-ēldúna béebba waaru'ussa ga rawaa, ba taabukkari. ⁴ Béeb aawwa kijaamuk goᅇ-jēsíkkaa ndaga daa ya on rawaa doolida. Ba baa jaamuk ban rawaa, ba baa wo' an: «Bii yiida man na rawii? Bii yiida mín nari kiheñoh?». ⁵ Rawaa nak, onussa kiwo' wo'een tay na wo'een-basee ga Kooh. Ya onussa kon dooli kitum ga iñaa neᅇpi, iñaa

* **13:2** 13: 2 Úrsi, iñaa raᅇ yidēyna, yaa man na dēᅇngín pēenii. Ya ñami pēegii ee tumoo ken dara en an fu le''ii ga towutaa ya laakfanaa. Ya mínin ki'ap bo' ga iñaa gaaw na coginaacaagari.

le' ñiin cidaan̄kaah-nikiis na kanak. ⁶ Rawaa nak aawwa kibas Kooh, kibas teekii Kooh, kibas taalaa Kooh dēkohduda na kibas ban béeb buwaa dēk ga asamaanda. ⁷ Ya onussa kiheñoh buwii enu buu Koohda ee ya laak ndam ga dookba. Ya onussa ban dooli ga dook nílāa en béeb, heetaa en béeb, lakaa en béeb na kúlkaa en béeb. ⁸ Béeb buwii ga ēldúna, ee aboh ga iña wa saksee bi wati, teekcaagaba bídussii ga kēyítfaa buwaa laak kipeskaada, hayussi kijaamuk. Kēyítfaama fuu kubaalkaa hoossee fodii sarahda.

⁹ Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúruka! ¹⁰ Baa Kooh wo' an fu hay kibagunaa, fu hay kibagu. Kooh wo' an fu hay ki'apu na kalawaa, fu hay ki'apu na kalaβ. Iñaama tah buwii en buu Koohda, ba jom kiguu'guuluk hen ee ba taam na ngēm.

Rab meycā ga kakayfii

¹¹ Waa ennda da, mi hotta rab yiliis yaa en na kimey ga kakayfii. Ya bayin wiiy kanak, caa man na tuwiiy baal yiyín ee ya wo'ee fodii goŋ-jēsík. ¹² Rawaa meyee ga giyaada, béeb doolaa ya laakda, yiima laakinwa ee ya yaa teewohwa ga fíkíi rawaa ga giyaada. Ya yaa gítín bu-ēldúna kijaamuk rawaama meyoh giyaa ee bay gaaña man na ya hoossee hen bi wakinda. ¹³ Ya yaa tum kintaan ciyaak, caa karin sah bi ga kiyóoskí' kakay, ga fíkíi béeb, kiwiikaa meyoh asamaanda. ¹⁴ Fodaama, ya múuydi buwii ga ēldúnada na kintaancaama ya onu kitum, ga fíkíi rawaa meyohee ga giyaada. Ya yaa wo' buwaa kihewí' nataalaa

rawaa hoossee na kalabfaa ee ya yaa pesisda. ¹⁵ Ya onussa kipesi' nataalaa rawaa waama, ya tumbawa bi wa mínnda kiwo', ee wa onuunun an béeb baa fu jaamukkiiwanaa fu apu. ¹⁶ Rawaa yukanakyaa gítínnda kon béeb buwii, oomaanoo, yaakoo, buuroo, nduuloo, ñaamoo, baa enndii ñaamoo, kibay mandarga rawaa ga yah-ñaam wala ga púk. ¹⁷ En d'anaa, ken mínoo kilom wala kitoon ee bayyii mandargaa rawaa: ennda teekaagari wala kídaa hín nawa.†

¹⁸ Diima kilaak hamham kéri meekisohu dii: baa laakin hel hay kimín ki'ínoh íinii kídii teekii rawii waa' kiwo'da. En ki'ena, kidiima hín na wii teekii bo'-súusúus‡. Wéri en téemée'-yitniinoo na daaŋkaah-yitniinoo na yitniinoo (666).

14

Kubaalkaa na buwaa biyewinbaa ya laasda

¹ Waa ennda da, mi hotta Kubaalkaa tuukin ga janjagaa Síyon, ya na bo' bijúnni citéemée' na bijúnni cidaaŋkaah-nikiis na bijúnni cinikiis (144.000). Yaa en béeb, teekii kubaalkii na wii Kooh paamci, bíduunun ga púkaagari. ² Mi kelohha koonaa, kaa meyoh asamaan, ee ka ríi' en fan yëngëlaa dúuscaa ga giyaada, en

---

† **13:17** 13: 17 Ga lakcaa waama, occaagaca kínsee hen, ocaa en béeb bayeera mandarga kín, fodii dii: a = 1; b = 2; c = 3. Kon teek míneera kijagu fodii kikin. ‡ **13:18** 13: 18 Kídaa teekaama mandarga éldúna na buwii en gada, ndaga bo' saku ga besaa wu-yitniinoowaa. Kon rawaa bay mandargaa bo' ee mandarga íñaá mattii. Kooh laak kín wu-yitnakanak.

fan fan íníŋ wiyaak. Koonaa mi kelo-hda madin fan na ríi' riiticaa bibo' en na kiriiti. ³ Béeb buwaama baa yeek yeek-kañ wi'as ga fíkíi baŋ-buuraa, ga fíkíi enaamacaa binikiisbaa en na kipesda, ee ga fíkíi yaak-caa fan. Yeekaama, Ken mínoowa kiyoon, enndii buwaa bijúnni-téemée'baa na bijúnni-daŋkaah-nikiis na bijúnni-nikiisbaa baama Kooh laas ga éldúnadanaa.

⁴ Buwaama nak mossoo kilíib ga kitaam na beti, ee ba setin wic. Ba taabuki Kubaalkii daa ja aaw tóoh. Kooh yéri laasba ga díkaanti buwii, ba erohha hafba ga Kooh na ga Kubaalkii fodii íña nísu ga íñcaa píiku, kifaani' Koohda. ⁵ Ee saboh fiinoo mosoo kimey ga kúuwba: ba laakoo sík.

Malaaka baahay yéegalohha atti'aa Kooh

⁶ Waa ennda da, mi hotta malaaka yiliis yaa en na kipún ga jepitaa asamaan. Ya haydoh hewhew winéwí' waa nísukoo bi taa', kiyéegalwa béeb buwii ga éldúnada: kúlkaa en béeb, níilaa en béeb, lakaa en béeb na heetaa en béeb. ⁷ Ya yaa wo' didóolí' an:

- Niikat Kooh ee d'ú e'ti ndam! Kayoh, wahtii ya yah ki'atti' éldúnada le'in. Kon jaamukat bii sak asamaanii, kakayfii, giyyii na haalaa-músúciida.

⁸ Laakka malaaka yiliis, yukanak, taamma ga fenoo yudewaayaa, wo''a an:

- Babíloon, teerii wiyaakwii keenin! Ya yii ya léeldee heetcii béeb na biiñii kifaanuk-pakaykiigari kiyaakkii ya enukohda, ya keenin jac!

⁹ Laakka malaaka yiliis, yukaahay, taammba ga fenoo banakbaama, wo''a didóolí an:

- Béeβ baa fu jaamuk rawii na nataaliigari, ee fu bay mandargiigari ga púkaagaraa wala ga yahaagaraanaa, ¹⁰ fu hay ki'an ban ga biiñaaya aylukaa Kooh. Biiñaama nak koocussii ee Kooh hafanndaawa ga kaas aylukaagari. Fu yaama, fu hay kisodalu lool ga kiwiikaa na pëndélaa witēmi'waa, ga fíkíi malaakacii Kooh na ga fíkíi Kubaalkii. ¹¹ Fodaama kiwiikaa yahhaa kisodalɗa, iifilaagaka yah kidúuk bi taa'. Ee buwii jaamuki rawii na nataalaagar-ida, na béeβ baa mandarga'u na teekiigari, laaksanndii íika', enndii wek enndii noh.

¹² Iñaama tah buwii en bu-Kooh, taabuk iñcii ya nakoh kitum, ee ba gēmin ga Yéesuda, ba jomin kiguu'guuluk. ¹³ Waa ennda ɗa, mi kelohha koonakaa meyoh asamaan, wo''aroo an:

- Bídaa iñii yii: «Aboh diima, ba yewinin múu' buwii en wínoo na Ha'mudii bi ga kikaandá!» Helii yisela'í'yii wo' an:

- Kayoh, ba hay ki'íikaruk ga coonucaa ba dayeeda. En ki'ena, tumeencaagaba hayba kitaabuk.

Ēldúna píikussa

¹⁴ Waa ennda ɗa, mi hotta yaayeel wiyaanaaw ɗer, ee ga ɗookgaa laakin iñaaya yuŋ ga man na bo'✧. Ya ekukin baanu-buu' wuwúrus ga hafa, ee ya abin píikaa wikēeñí' ga yahaagari. ¹⁵ Laakka malaaka yiliis yaa

✧ 14:14 14: 14 Malkat 1: 13; Dañeel 7: 13.

meyoh Kaanfaa Kooh, ya yaa fiip baa yuŋ ga yaayeelaada an:

- Tíkaa píikaaniigaraa fu aaw kigú' ndaga kipiik le'in ee tooh lúudin kipiik ga kakayfii.

¹⁶ Fodaama, baa yuŋ ga dook yaayeelaada weessa píikaanaagari ga kakayfii, ëldúna tooh píikussa.

¹⁷ Laakka malaaka yiliis yaa meyoh Kaanfaa Kooh ga dookda. Yaama ban abin píikaa wikéeñí'.

¹⁸ Lëehí'ta, laakka ban malaaka yiliis yaa meyoh loteelaa. Yaama yëri laak dooli ga kiwii. Ya fiippa yaa bay píikaanaada, didóolí an:

- Tíkaa píikaaniigaraa wikéeñí'wii, fu gú' yool-reseŋcii ga ëldúnada, ndaga ca lúudin.

¹⁹ Waa ennda da, malaakaa weessa píikaanaagari ga kakayfii, gú'ta yoolcaa reseŋcii ga ëldúnada. Ya íiffaca ga seesaa'-biiñaa wiyaakwa en aylukaa Koohda.

²⁰ Towu reseŋtaa togisohussa ga duuy iñaa seesohsida, ga foogaanaa teeraada. Níf meyohha ga, wa taakka iñaa hín na kiloomet citéemée'-kaahay (300) ga agilaat, ee wa lappa bi hínnda na laabcaa pëníscaa ga dook.

15

Malaakaaa biyitnabanakbaa na kofeelcaa ciyitnakanakcaa méeñdohda

¹ Waa ennda da, Kooh teebparoo enaama yiyaak yiliis ga asamaan, yidóoyí-waa': malaaka biyitnabanak bayuunun kofeelcaa ciyitnakanakcaa méeñjoh ee cëri yah kimëti'

aylukaa Koohda. ² Mi hotta ban enaama, en fan giyy-seetu, waa akitohu na kiwii. Buwaa tēhin rawaa, ba jaamukii nataalaagari, ee ba bayyii kidaa hín na teekaagarida, tuukuunun ga dook giyy-seetaa. Ba níkuin riiticaa Kooh ereebada, ³ ee ba baa yeek yeek-kañii Móyíis, súrkaa Kooh na wii Kubaalkii, an:

- Kooh, Ha'mudii ee mín ga toohda, tumeenciigaraa yakin ee newin kimalak, fu buurii béeb heetcii, iña fu natin kitum tooh, júwin ee koo' ga waas.

⁴ Ha'mudii, bii kaañanndaa kiniikoo ba? Bii sagan kikañ teekiigaraada ba? Kayoh, fu doṅ fu yērí sela', ee béeb heetcii hay kihayu yí'u ga fíkíifu, jaamuksiraa, ndaga ba hotin an tumeenciigaraa júwin.

⁵ Waa iñaama paaffa, mi hotta ga asamaan, dekataa wēñ kisela' en ga taalaa teewoh kifiliimunkaa Kooh na buwiida, lēgísukin.

⁶ Malaakacia biyitnabanakbaa bayu kofeelcaa ciyitnakanakcaada meyohussa da. Malaakaa en béeb ekuk kúltí sooy fiyaanaaw der bi faa melic, ee pēkírukin liib-wúrúus ga fasaafaa.

⁷ Yíinoo ga enaamacaa binikiisbaa en na kipesda* e'ta malaakacia biyitnabanakbaa kaas-wúrúus ciyitnakanak caa líifin muut na aylukaa Kooh, yii en na kipes bi taa'da. ⁸ Waa ennda da, dekataama wēñ kisela'da líiffa na iifiil, kiteewoh ndamaa Kooh na doolaagari. Ee ken mínndii da ki'aas bi ga daa kofeelcaa ciyitnakanakcaa malaakacia biyitnabanakbaa haydohda matan.

* 15:7 15: 7 Malkat 4: 6.

Kaascaa ciyitnakanakcaa tum aylukaa Koohda

16

Kaasaa deβda

¹ Tíkka ga, mi kelohha koonaa kiyaak, kaa meyoh dekataa weñ kisela' ga Kaanfaa Koohda, ka wo'a malaakacaa biyitnabanakβaa an:

- Karat, dŭ íif ga ëldúna kaascii ciyitnakanakcii tum aylukii Koohda.

² Waa ennda da, malaakaa deβda, ka'ta, íiffa kaasaagari ga ëldúna. Taaw cibóni', ciméeski' dalla kimey ga faancaa buwaa bayee mandar-gaa rawaa ee jaamuksee nataalaagarida.

Kaasaa wukanakwaa

³ Malaakaa yukanakyaa íiffa kaasaagari ga giiyaa, músúmaa dalla kiman na ñif βaa kaanin. Béeb iñcaa pesee ga giiyaada kaannda.

Kaasaa wukaahaywaa

⁴ Malaakaa yukaahayyaa íiffa kaasaagari ga húlúbcii na haalaa-músúcii, ca súpítukka ennda ñif. ⁵ Daama, mi kelohha malaakaa onu dooli ga dook músúciida wo'a an:

- Fu yii fu en, fu enee ee fu sela'inda, fu júwin ga dum fu atti' iñcumada. ⁶ Waa βa βeri aamee ñifaa buwaa en buufuda na waa seldiigaciigaraa, fu nak, fu erinβa ñif βa an ee gënin gaba.

⁷ Mi kelohha koonaa kaa meyoh loteelaa tékírohsi cúuraayda an:

- Ehee, Kooh, Ha'mudii mín tóohda, iñcii fu atti'da koo' ga waas ee júwin!

Kaasaa wu-nikiiswaa

⁸ Malaakaa yunikiisyyaa íiffa kaasaagari ga dook nohii, wa onussa kitëkí' buwii na kiwi-ikiigawa. ⁹ Noh witëmí' aawwa buwii kitëkí', ba baa bas Kooh, ya yii ya laak dooli ga dook kofeelcaa caamada. Ee ba saŋnga kisúpít kipeskaagaba, ba e' Kooh ndam.

Kaasaa wu-yëtúuswaa

¹⁰ Malaakaa yuyëtúusyaa íiffa kaasaagari ga dook baŋ-buuraa rawaa. Fodaama, kúlkaa rawaa nguurukohda ennda ga ñúus kërúus. Buwaa aawwa kidowuk perem ndaga mesik-laak. ¹¹ Ba baa bas Kooh yii ga asamaanda ndaga kofeelcaa ba en na kidayda na taaw-caa ambada; ee bi wati, ba saŋnga kisúpít kipeskaagaba.

Kaasaa wu-yitniinoowaa

¹² Malaakaa yuyitniinooyaa íiffa kaasaa-gari ga húlúwaa wiyaakwaa wo'u Ēfaratda, músúmaa dalla kisíiñ kifoñi' buu'caa kúlkohu meyaa'-nohda waas. ¹³ Waa ennda da, mi hotta raβ sibóní' baahay baa waa' kiman na buuru-buu', ba meyca, yii ga kúuwkaa goŋ-jësíkaa, yíinoo ga kúuwkaa rawaa*, yíinooyaa ga kúuwkaa seldíiga sépí'í'-ga-nofaa†. ¹⁴ En

* **16:13** 16: 13 Rawaa meyee ga giyaada † **16:13** 16: 13 Rawaa yukanakyaa, meyohee kakayda yeri bayu dii «seldíiga sépí'í'-ga-nofaa» ee en baa tik hafci seldíiga-Koohda. Malkat ban 19: 20.

ki'ena, iñcaa enee raβ fibóní', baa tumi kíntaan. Ba ka'ta ga buu'cii ga èldúnada béebba, kihídírohba kiheñohnee ga besaa wiyaakwa Kooh, yii mín tóoh amda.

¹⁵ Ha'mudii wo' an:

- Malakat, mi yii hay fodii lok. Baa neehhii ee yaa na kúltícaagari, yewinin múu' ndaga ya tíidoo faan buucuuc bi bo' hoti kacici.

¹⁶ Fodaama, raβcaa fibóní'baa hídírohussa buu'cii èldúna ga dekataa wo'si ga ki'Eberée Armagedonfa.

Kaasaa wu-yitnakanakwaa

¹⁷ Malaakaa yuyitnakanakya a íiffa kaasaa-gari ga uurisii. Koonaa kiyaak kelohukka ga dekataa weñ kisela'fa, meyoḥ baḅ-buuraa. Ka wo''a an:

- Matin sèk!

¹⁸ Daama, laakka melic, toonaa na ínín, caa en na kirí', na yèngèluk-kakay wiyaak, waa mosoo kilaak iñaa bo'-súusúus enee ga èldúna bi wati. ¹⁹ Teeraa wiyaakwa fa'sukohha kom kaahay ee teerucii túltii béebba bú'ta. Babíloon nak, teeraa wiyaakwaama, Kooh all-iwa. Ya anlukohwa kaas-biiñaa en aylukaagari witamóhí'waa. ²⁰ Dèkcaa giiyaa wíлда tóohca ennda mes ee ken hotissii janjan wíinoo.

²¹ Toḅ-galaas wiyaak, waa bítlaataa kalamcaa jomin kile' kíloo cidaaḅkaah-nikiis, meyoḥha asamaan, dalla kikeen ga dook buwaa. Buwaa nak baa bas Kooh ndaga mesiklaataa toḅ-galaasaa haydoh ga dookbada. En ki'ena, kofeelkaama dal gabada, lak barin.

17

Beti faankoh-pakayfaa na rawaa

¹ Waa ennda da, yíinoo ga maalaakacaa biyitnabanakbaa bay kaas mesiklaatcaa ciyitnakanakcaada, hayya, wo''aroo an:

- Hay, mi teebpaa atti'ii sek beti faankoh-pakayfii* fiyaakfii yípuk ga yahaa giiycii ciyaakciida. ² Buu'cii ga ëldúnada faanukunun nari, ee buwii ga ëldúnada laaluunun ga biiñii en kifaanuk-pakaykiigarida.

³ Helii Kooh dallaroo kisooruk, malaakaa bayyaroo ga ëgi'-dúndagaa. Mi hotta daama betifaa lap ga dook rab yiyo'oh cor. Faanfaa rawaa gomin na teek basee ga Kooh, ee ya bayin haf ciyitnakanak na wiyy cidaaŋkaah.

⁴ Betifaa ekuk kúltí ciyo'oh cor, cimelic-melic, ya líifin na wúrúus na jamaa na pemi. Ya bayin ga yahci kaas wúrúus, waa líifin na enaama cisépi'í' caa araamin ee límukoh ga kifaanuk-pakaykaagari. ⁵ Laakin teekaa bídu ga púkaagari ee iña kúmpa. Bídu ga an:

«Babíloon yii yiyaakyii, eew faankoh-pakaycii, eew enamacii ci'araam'cii ga ëldúnada.»

⁶ Mi hotta an betifaa laalin ga ñifaa buwaa en buu Koohda, buwaa seedi'ee Yéesuda. Daa mi hoteefa, mi waaru''a lool. ⁷ Malaakaa nak wo''aroo an:

- Fu waaru' ya hínda? Mi hayyaa kiléerí' kúmpafii en ga betifii, na rawii koorukki, ee bay hafcii ciyitnakanakcii na wiycii

* **17:1** 17: 1 Betifii faankoh-pakayfii wëri teewoh jíkaa hotuk ga teekaa teeraa Babíloonfa.

cidaan̄kaahciida. ⁸ Rawii fu hot̄da peseera, kipesci leehha. Ya hay kimeyoh bu-baam†, ya aaw ga kisaŋku'uk. Fodaama, buwii ga ɛldúnada, ee ga iŋaa wa saksee bi wati, teekcaagaba bídussii ga k̄eyítfaa bay teekcaa buwaa laak kipeskaa leehooda, hay kiwaaru'u binaa ba hot rawaanaa, ndaga rawaa peseera, kipesci leehha, ee ya hay kihayis.

⁹ Diima, ki'ínoh iŋii yii meekisoh kilaak hel na hamham: hafcii ciyitnakanakcii teewoh t̄eḡelcii ciyitnakanakcii betifii yípukohda; ca teewoh buu' biyitnabanak ban. ¹⁰ Biyētúus ga buu'caama laasin kikeenu, yuyitniinooyii yii nguuruk diima, ee yuyitnakanakyaa hayyii duum. Wayee binaa ya hayaa, ya joman dii ki'en jutuut. ¹¹ Rawii pesee ee kipesci leehada, ya ga kihafci, iŋaa buu' yuyitnakaahay. Ya kíndohu ban ga biyitnabanakbaa ee ya aaw ga kisaŋku'uk.

¹² Wiyycii cidaan̄kaahcii fu hot̄da nak, c̄erí en buu' bidaan̄kaah, baa dallii kinguuruk duum. Ba hay kinguuruk, wayee ba onsan kinguuruk wahtu wínoo doŋ ee ba yah kibok kinguuruk na rawii. ¹³ Ba béeb̄ba nak, ba díiruk enaama yínoo: ki'e' rawii kimínkiigaba na dooliigaba. ¹⁴ Ba hay kiheñoh Kubaalkii wayee Kubaalkii hay kilaak ndam ga dookba, ndaga ȳerí en Ha'mudii ha'muncii, ennda Buurii buu'cii ban. Buwii ya nook ga hafci, ya fal ee ba ḡem garida, ba hay kibok ban kilaak ndam nari.

---

† **17:8** 17: 8 Bu-baam Dekataa jafohsi rafcaa ga bí' kakayda. Ga baahaa yaawú'caa, dekataama, ga bí' kakayda, rafcaa daaksi da, ba seki besaa ba atti'san kikaan bi taa'da.

¹⁵ Tíkka ga, malaakaa wo'issaroo an:

- Giiycii fu hotda, cii beti faankoh-pakayfii yípukohda, teewoh heetcii, mbooloocii, túltii na lakcii ga ëldúnada. ¹⁶ Wiiycii cidaan'kaahcii fu hotda, ca na rawii waa'sanndii kihot ga betifii. 'Ba hay kite' béeb iñcii ya laakda, ya tesda dúŋ. 'Ba hay kiñam nahcii faanfigari, ba tēkí' iñaa tes garida ga kiwii. ¹⁷ En ki'ena, Kooh tumin ga keeñcaagaba, ba mētí' iñaa ya natee kitumda, ba bokka kidiruk iñaama, ennda ki'e' rawii doolaa nguu'caagaba, bi ga daa iñcaa Kooh wo' da matan.

¹⁸ Betifii fu hotda nak teewoh teerii wiyaakwii nguuruk ga dook buu'cii ga ëldúnada.

18

Keenaa Babíloon, teeraa wiyaakwaa

¹ Ga waa iñaama paaffa, mi hotta malaaka yiliis yaa yoosukoh asamaan. Ya laakin dooli wiyaak ee lee'laataa meyoh ga ndamaagarida gommba ga ëldúna. ² Ya dalla kiles koonaa kiyaak an:

- Babíloon, teerii wiyaakwii keenin, wa keenin jac! Diimada ya enin didēkaa' rabseytaanicii, daakkaaríi béeb rabcii bibóní'bii, na béeb selcii tabin kiñam [na béeb jú'cii tabin kiñam], ee ken waa'tiida. ³ En ki'ena, heetcii ga ëldúnada tóohca anuunun ga biiñigari en kifaanuk-pakaykii kiyaakkii ya enukohda. Buu'cii ga ëldúnada faankuunun nari, ee kiwaa' mo'laat ëldúnakiigari barinda onin toonohcii ga ëldúnada kilaak alal ga.

⁴ Lëehí'ta, mi kelohha koonaa kiliis kaa meyoh asamaan an:

- Dú heetiigoo, meyat gari, en danaa dú bokoo ga baakaa'ciigari ee dú akitoohsoo ga kofeelcii yahhi kidalda. ⁵ Kayoh, baakaa'ciigari tíkísukohin bi le'in asamaan ee Kooh hot ga tumeenciigari cibóní'cii. ⁶ Íkatti iníi ya tumee buwaada, fayatti waas kanak inaa ya wútiroheeda. Líífdat kaasaagari na anahaa wëñ ki'aay waas kanak waa ya eree buwii ki'anda. ⁷ Ga daa ya hídí' kigooní' hafci ndam na mo'laatda tooh, tíkatti inaa hínda ga coonu na kofeel. Ya wo' ga duuyci an: «Mi yii yuŋga dii dës fodii buu' yibeti, mi enndii betifaa yah kiñak yaal, ee mi inohanndii múk kitoŋ.»

⁸ Inaama yërí tahan bi kofeelcii sekkída hídohan kidal ga dookci ga bes wínoo: ennda kikaan, kitoŋ na a', ee ya hay kitëkíru ga kiwii. Kayoh, Kooh, Ha'mudii atti'ida, yërí mín ga tooh. ⁹ Béeb buu'cii ga ëldúna faanuksee nari, bokussa nari kinebluk ga alalaagarída, binaa ba hot iifilii kiwiikii ya yah kitëkírohufanaa, ba hay kifipoh, ba kodukiri. ¹⁰ Ba hay kiceel palah ndaga kitíit ga coonucaa ya dayanda, ee ba wo'i an:

- Massa, éey massa, fu Babíloon, teerii wiyaakwii, teerii wilëekí'-dooliwii! Wahtii wa wínoo doŋ ee atti'ii fu atti'udá matta!

¹¹ Toonohcii ga ëldúnaada, ba ban, ba hay ki'en ga kifipoh, ba kodukiri ndaga ken lom-sisoo incaa ba toonida: ¹² ennda wúruus,

hēelís, jamaa na pemi; ennda ñan píis ci'elep-
elep, píis cisooy, píis ciyo'oh cor cimelic-
melic; ennda ñan heet haangacaa yoobpii,
na enaamacaa hēwírohu síis cooh, na haanga
ciséerí', pērēm, pewiñ wala atoh wimóri' waa
wo'si marba; ¹³ ennda ñan safalaah kēedíi' na
éeñdaah ciliis, la'kolēñ, heet cúuraay ciyewin,
biiñ, dúuleen, fēríñ na beli, enoh, baal, pēnis,
sareet, bi ga ñiñaam na ñuwaa abu hen.
¹⁴ Toonohcaama hayyi kiwo' ñan an:

- Iñcii fu heelee kilaak ga keeñfuda tóohca
saadinndaa. Tóoh alaliigaraa na mo'laatcii
fu ñayeeda, fu hídin gaca ña dún, ee fu
laassisoo gaca bi taa'. ¹⁵ Toonohcaa laaku
alal ga toonaagaba ga teeraamada hay kiceelu
palah ndaga kitíit ga coonucaa ya dayanda, ña
fiipohi, ña koduki iñaama. ¹⁶ Ba hay kiwo' an:

- Massa, éey massa teerii wiyaakwii ekukee
kúltí ci'elep-elepçii, cisooyçii, kúltíçii ciyo'oh
cor, cimo'laatcii; teerii pokukee wúrúscii,
jamaacii na pemiciida! ¹⁷ Wahtii wa wínoo
doñ, alaliigaraa béebwa púdin! Fodaama
béeb fólíroh gaalcii, béeb ñuwii aasi gaal
kibaabda, ñuwii lēgēyi ga giyyda na ñuwii ay
kipesba ga giyyda, ceelussa palah, ¹⁸ ee daa ña
hotee iifiilaa tēkíree teeraada, ña fiippa an:

- Laakoo múk teeraa hín na teerii wii kiyaak!.

¹⁹ Ba ñaa íifuk kakay ga hafcaa, ña ñaa
weleluk, ña ñaa fiipoh, ña ñaa koduk iñaama,
an:

- Massa, éey massa teerii wiyaakwii! Ha'-
gaalcii ga giyyciida béebba ñewohu alalci-

igaba ga kisíidikiigari, ee wahtii wa wíinoo doŋ, wa dúbírussa!

²⁰ Fu asamaanii, neblukaa ga dii wa dúbíruɗa! Neblukat, dú buwii en buu Kooɗa, dú, apotaa'cii, na dú seldíiga-Kooɗcii. Kayoh, Kooɗ èldúkdíndúu, ya atti'inndi.

²¹ Waa ennda ɗa, malaaka yilëekí'-dooli beɓpa atoh wiyaak waa man na cii dílɔhsi belíɗa, jaffawa ga giyyaa, wo''a an:

- Babiloon, teerii wiyaakwii yah kijafu ɗa fúr, ken hotsisoowa bi taa'! ²² Ken kelohsann-dii ga leeloofu típ-halam na koonaa yeekoh, mbiiwoh na típoh kúlúb. Ken hotsann-dii ga leeloofu lëgëyoh, yaa mín ki'en tóoh, na kandaŋ kédí. ²³ Lee'laat lampu melicisoo ga leeloofu, ee ken kelohsisoo ga ɗuuyfu típuk sëgílook. Toonohciigaraa bërí wëñee dooli ga èldúna, ee luhuseeniigaraa tahin bééɓ heetcii kimúuy.

²⁴ Baatta ga, ñífi seldíiga-Kooɗcii, na wii buwii en buu Kooɗa, na ɓan wii bééɓ buwii apsee ga èldúnaɗa, hotukin ga kaanfu, fu Babiloon.

19

Yeek-ndam ga asamaan

¹ Ga waa iñaama paaffa, mi kelohha ga asamaan en fan koonaa kiyaak, kaa en na kiríi' meyoŋ ga mbooloo wiyaak an:

- Alélúyaa! Kimúc, ndam, na kimín kuu Kooɗhiigaruu!

² Dii ya atti'ida taam ga kayoh ee júwin. Ya atti'in beti faankoh-pakayfii fiyaakfii yahsohee ëldúna na kifaanuk-pakaykiigarida, ee ñífaa sëldíigacaagari betifaama aamee na yahcida, ya ëldúkfinbawa ga ðookci.

³ Tíkissa ga, ka wo'issa an:

- Alélúyaa! Iifilii teerii en na kitakda dúukin pútúl, ee yah bi taa'!

⁴ Waa ennda da, yaakcaa bidaañkaah-kanak na binikiisbaa, na enaamacaa binikiisbaa en na kipesda yí'ussa baa jaamuk Kooh, yii yuñ ga bañ-buuriida, ba baa wo' an:

- Aameen! Alélúyaa!

Cuunoh sëgílookfaa kubaalkaa

⁵ Laakka koonaa, kaa meyoh ga bañ-buuraa, wo''a an:

- Kañat Koohyiigaruu, dú béébpúu súr-gaciigari, dú bii dú niikinndida, oomaanoo, yaakoo.

⁶ Lëehí'ta, mi kelohha en fan koonaa, kaa meyoh ga mbooloo wiyaak, kaa ríi' en fan dúuscaa ga giyaada, wala ínín ciyaak caa en na kiles, an:

- Alélúyaa! Kayoh, Kooh, Ha'mudiigaruu mín ga tóohda aasin ga nguuriigari. ⁷ Du neblukat, dú koltukat ndaga keeñ wisóosí', dú e'ti ndam ndaga sëgílookfii Kubaalkii le'in kimma. Kílookkiigari hëwírukin bi morin.

⁸ Ka onuunun ki'ekuk kúlti-sooy fiyaanaaw ðer, fimélicí'. Kúlti-sooy faama teewoh iñcaa cijúwí'caa buwaa en buu Kooh tumida.

⁹ Malaakaa dallaroo kiwo' an:

- Bídaa iñii yii: Ba yewinin múu', buwii bayu kiñam ga sēgílookfii Kubaalkiida. Tíkka ga, ya wo'issaroo an:

- Wo'eencuma Kooh wo'ca sah-sah.

¹⁰ Waa ennda d'a, mi jafukka kakay ga kot-caagari kijaamukki. Wayee ya wo''aroo an:

- Múk, kaa tum iñuma. Mi súruga don fodiigaraa, fodii ban mbok-kerceencaagaraa abu kayohfaa Yéesu seedi'da. Jaamukaa Kooh! En ki'ena, kayohfaa Yéesu seedi'da fēri léerí helcaa sēldíiga-Koohcaa.

Iñcii ciyitnakanakcii yah kimēēñjoh kilaakda

1. Baa lap pēnísfaa fiyaanaawfaada

¹¹ Lēehí'ta, mi hotta asamaan lēgísukin, pēnís fiyaanaaw dalla kimey. Laakin baa lapfa, ee teeku “Yiwóorí'yii, Yukayohyii”. Dii ya atti'ida júwin ee ya heñohi ga kayoh.

¹² Hascaagari caa bac en fan kiwiikaa jaalohin ee ya bayin ga hafa baanu-buu' ciyewin. Bíduunun gari teek, waa enndiirinaa, ken ínohoowa. ¹³ Ya ekukin kúltí, faa ñoodu ga ñíf. Ya teeku “Wo'eenii Kooh”. ¹⁴ Heñohohcaa ga asamaanda taabuunun ga fenoci lapu pēnís fiyaanaaw ban, ba ekukin kúltí sooy ciyaanaaw der. ¹⁵ Kalab fikēēñí', faa ya yah kifeekoh heetciida, meycga ga kúuwkaagari. Ya yah buwii kiníi' na ngot pewiñ, ee ya togisoh towu-resenta ga duuy diseesaa'daa en aylukaa Kooh witamóhí'waa, Kooh yii mín ga tóohda. ¹⁶ Bíduunun ga kúltífaagari na

ga poogalaagari teekaa wo' an “Buurii buu'cii, Ha'mudii ha'muncii”.

2. Mbúumbaayaa wiyaakwaa selcaa

¹⁷ Tíkka ga, mi hotta malaaka yaa tuukin ga duuy nohii. Ya fiippa béeb selcii púdi ga jepitaa asamaanda an:

- Hayat, hídírukohat kiñam cuunohfii fiyaak-fii Kooh béytohda! ¹⁸ Hayat kiñam townohtii faancii buu'cii, townohtii cii buwii biyaakbii kuliyuki ga heñda, cii ha'-doolicii, cii pëniscii na cii buwii lapbada, cii béeb buwii: ennda ñaam, ennda buwaa enndii ñaamda, oomaano, yaakoo.

3. Rawaa búukussa ya na seldíiga-Seytaanaa

¹⁹ Waa ennda da, mi hotta rawaa, ya na buu'cii ga öldúnada, na buwii taabi naba kiheñohda, ba hídírukohha kiheñohnee na baa yaama lap pënísfaa fiyaanaawfaada, ya na buwaa taam narida ban. ²⁰ Rawaa abussa, ya na seldíiga sépí'í'-ga-nofaa tumee kintaancaa ga fíkíida. Kintaancaama céri ya dúkohee buwaa bay mandargaa rawaa ee ba jaamukee nataalaagarida. Ba banak, ba jafussa ga duuy kiwiikaa na pëndelaa witëmí'waa ee lak ba baa lís kipes. ²¹ Buwaa bíinoo tesda apussa na kalabfaa mey ga kúuwkaa baa lap pënísfaada, ee béeb selcii ñamussa ga faancaa buwaama bi kapussa.

20

Nguuraa tíkíis tijúnnitaa

4. *Gon-jēsíkkaa bagussa aaw tikiis tijunni*

¹ Lēehí'ta, mi hotta malaaka, yaa yoosukoh asamaan, bayin ga yahci kucēwíikaa bu-baam, na ban ceen fidéena. ² Ya ammba gon-jēsíkkaa, gon cosaanaama wo'u sépí'í'-ga-nof, wala Seytaanída. Ya baṅngari ndiit na ceenfaa, kitēhdohhi tikiis tijunni. ³ Ya jaffari ga bu-baam, ya tēcca halaa, galla pewiñ ga dookгаа, en danaa, ya mínsisoo kidúk heetcii ga ēldúnada bi ga daa tikiistaa tijunnitaa paafan. Paaf danaa, ya jomin kibēgísu ya íisu jutuut.

⁴ Tíkka ga, mi hotta baṅ-buu'caa, buwaa yuṅ ga dookгааda onussa kimín ki'atti'. Mi hotta fodaama fitcaa buwaa hafcaa gú'see ndaga daa ba seedi'ee Yéesu ee ba gēmee wo'eenii Koohda. Buwiima mosoo kijaamuk rawii, mosoo kijaamuk ban nataalaagari ee ba bayyii mandargaa rawii, enndii ga púk enndii ga yah. Ba mílissa*, ba bokka kinguuruk na Kiristaanii tikiis tijunni. ⁵ Waama wērí en kimíliskaa debda. Buwaa tes ee ba kaaninda mílisanndii bi ga daa tikiistaa tijunnitaa matan. ⁶ Buwaama boku ga kimíliskaa kaama debda, yewinin múu' ee ba sela'in. Kikaankaa kukanakkaa laakoo dooli ga dookba. Ee ba yah ki'en bisarahoh Kooh, bisarahoh Kiristaanii, ba bok nari kinguuruk ga tikiistaa tijunnitaa.

Seytaani jafussa ga kiwiikaa bi taa'

---

* **20:4** 20: 4 Laakin lēegísohcaa wo'u duma an «Ba pessa». Malkat ban 20: 5

⁷ Binaa tíkiistaa tijúnnitaa mataa, Seytaani hay kibégísu ga kasaa ya enoheeda. ⁸ Ee ya hay kiboyukis kidúknee heetcii en daa en tooh ga èldúnada, ennda Gok na Magok†, ya hídírohba kiheñohnee. Ba hay kiyewin bi ba hín na tukakaytii ga yahaa giyyiida. ⁹ Ba tassa daa en tooh ga kakayfii, ba soonnga buwii en buu Koohda na teeraa Kooh keeñukda. Wayee laakka kiwiikaa meyoh asamaan tēkí'taba. ¹⁰ Sépí'í'-ga-nofii dúkee buwaada nak jafussa ga giyy-kiwiinaa na pëndēlaa witēmí'waa, daa goṅ-jésíkaa na sēldiiga sépí'í'-ga-nofaa jafuda. Daama, ba yah ki'en ga mesiklaat wekoo, nohoo bi taa'.

Atti'aa mēēñjohda

¹¹ Tíkka ga mi hotta baṅ-buu' wiyaak wiyaanaaw der, mi hotta ban baa yuṅ gaḍa. Asamaanii na kakayfii núpussa, úsaayussari, ee ken ínohissii daa ca aawda. ¹² Mi hotta ban buwii kaaninda, oomaanoo, yaakoo, tuuku-unun ga fíkii baṅ-buuraa. Laakka kēyítcaa kúnísu. Kēyít filiis kúníssusa ban. Faama fērí en kēyítfaa bay teekcaa buwaa laak kipeskaa leehooda. Buwaa kaaninda atti'ussa, ga iñaa bídu ga kēyítcaada, yaa en bééḅ ga iñcaa ya tumda. ¹³ Buwaa kaan ga giyida, giyyii íkkaba. Kikaankii na dekataa buwaa kaanin daakohuda ban, íkussa buwaa kaan ensee dada. Ee bééḅ buwaa atti'ussa, yaa en bééḅ ga iñcaa ya tumda. ¹⁴ Lēehí'ta, kikaankii, ka

---

† **20:8** 20: 8 Malkat Esekíyeel 38. Teekcaama cēri mandarga heetcaa sagoh na buwaa Kooh, ga bescaa mēēñjohda.

na dekataa buwaa kaanin daakohuda jafussa ga giiy-kiwiinaa. Giiy-kiwiinaama wërí en kikaankaa kukanakkaa. ¹⁵ Béeḅ baa teekaa-gari bidussii ga këyitfaa buwaa laak kipeskaa leehooda, jafussa ga giiy-kiwiinaa.

21

7. Asamaan wi'as na kakay fi'as

¹ Tíkka ga, mi hotta asamaan wi'as na kakay fi'as. Wiima lak asamaanaa laakee kudewaa na kakayfaa laakeeda múuyin mes ee giiy laakissii. ² Mi hotta fan teeraa wisela'í'waa, Yéerúsaleemyaa yi'asyaa, yaa yoosukoh asamaan meyoḅ ga Kooh. Wa waayukuunun bi jekin en fan kílookkaa hëwíruk kiyah kaan yaalci. ³ Mi kelohha koonaa kiyaak, kaa meyoḅ ga baḅ-buuraa, kaa wo' an:

- Diimada, taalii Kooh dëkohda weema ga duuy buwii! Ya hay kidëk naba, ee ba, ba en heetiigari. Kooh ga kihafci, yah kidëk ga duuyḅa, ya en Koohyiigaba. ⁴ Ya hayba kimoosi' mooncaagaba béeḅca. Kikaan laaksisoo, loy na tikodukoh leeh, mesiklaat fan leeh. En ki'ena, lak ëldúnaanaa laakee kudewaada múuyin mes.

⁵ Waa ennda da, baa yuḅ ga baḅ-buuraada wo''a an:

- Malka, mi yii tum tóoh yi'as.

Ee ya tíkka ga an:

- Bídaa iñii yii, ndaga wo'eencii cii wóorin ee kayoh kesi.

⁶ Lëehí'ta ya wo''aroo an:

- Matin sèk! Mi yèrí en Alfaa, mi en Omegaa, mi en dalaarii mi en siñdaanii. Baa pílaa, mi, mi hayyi ki'on ya an ga kuhaalaakaa bay músúmaa onohi kipesda ee ya meekissoo dara ga. ⁷ Baa lebiroh bi ya mey ga na ndamaa, iñuma yèrí ya yah kiwaru, ee mi hay ki'en Koohyiigari, ya en kowuroo. ⁸ Wayee nak niikcaa, buwaa gëmmbiida, baa tumi iñaa araamin, baa lagi kumuun bo', buwaa faanuki na baa en béebda, naahcii, buwii jaamuki koofda, na béeb buwii wo'soo kayohda, waraagaba wèrí en kijafu ga giiyaa abin jépít na kiwii na pëndèl witémí'da: kikaankaa kukanakkaa kèrí kaama.

Yéerúsaleemyii yi'asyii

⁹ Waa ennda da, yíinoo ga malaakacaa biyit-nabanakbaa bayu kaascaa ciyitnakanakcaa líif na mesiklaatcaa ciyitnakanakcaa méeñjohda, hayya garoo, wo''aroo an:

- Hay, mi teeɓpaa kilookkii, kii en betifii Kubaalkiida.

¹⁰ Helaa Kooh sorukkaroo, malaakaa bay-yaroo ga dook janjan wiyaak, wihóorí'. Ya teeɓparoo teeraa wisela'í'waa, Yéerúsaleem, waa yoosukoh asamaan, meyoh ga Kooh.

¹¹ Ndamaa Kooh lee'dfinwa lañ. Meliclaataa teeraa man na atoh wimórí', waa wo'si yaspi* ee wa lee' fodii seetu. ¹² Tawah míi' wiyaak, wikèrí' dook wèrí wíil teeraa ee tumuunun ga hal cidaaŋkaah na kanak. Malaaka bi-daŋkaah na banak bèrí watukca. Teekcaa

* **21:11** 21: 11 Yaspi: iñaa heet atoh winóoyí', waa laakin hiilii-hiilii na yo'oh

nílcii Isarayeel cidaaŋkaah na kanakcii bídu-unun ga halcaama. ¹³ Lafcaa míiraa, waa en béeb bay hal kaahay: hal kaahay ga lafaa hanoh meyaa'-nohda, hal kaahay ga lafaa hanoh meyaa'-noh yah-ñaamda, hal kaahay ga lafaa hanoh meyaa'-noh yah-senŋa na hal kaahay ga lafaa hanoh aasaa'-noh. ¹⁴ Míiraa teeraa nak yípuk ga dook atoh cidaaŋkaah na kanak, ee ga dook atohcaa, bíduunun ga teekcaa apotaa'caa Kubaalkaa bidaaŋkaah na banakbaa.

¹⁵ Malaakaa wo'ee narooda bayin iña natohsi: enee doo'-wúrus ee ya enoheewa kinatoh teeraa, halcaagawa na míiraa wiilwada. ¹⁶ Teeraa enee koñ cinikiis, caa hín ga bakaa en béeb; hoo'laataa na agilaataa ca wiinoo. Malaakaa natta teeraa na dooraa ya bayda: hoo'laataa na agilaataa na iña aboh kakay aaw dookda, toohca hínnda net. Waa en béeb, ennda estaat† cijúnni-daaŋkaah na júnni-kanak (12.000). ¹⁷ Malaakaa ban natta míiraa: wa ennda ŋaaw citéemée' na cidaaŋkaah-nikiis na cinikiis (144). Ya nateewa fodii dii buwii natida. ¹⁸ Míiraa nak tawahohu atoh wimóri', waa wo'si yaspi ee teeraa tawahohussa wúrus píi', waa man na seetu kilee'. ¹⁹ La'-atohcaa míiraa teeraa yípohuda nak, mo'dussa na heet atoh cimóri' caa en béeb. La'-atohaa hanoh kakayda

---

† **21:16** 21: 16 Estaat man na dii natsi ga Kíloomeet wala meeta'fa. Estaat wiinoo méenŋoh na meeta' citéemée'-kanak (200). Kídaa 12.000 abu fodii iña matin ee meyoh ga Kooh. Malkat Esekíyeel 48: 30-35.

hëwíru na atoh yaspi; wukanakwaa hëwírohu atoh wibúloh, waa wo'si safii'; wukaahaywaa hëwrohu atoh wihiiiii, waa wo'si kalseduwaan; wu-nikiiswaa, atoh wihiiiii waa sam kibúloh, ee wo'si eméróot. ²⁰ Wu-yétúuswaa, atoh wiyo'oh, waa wo'si sardoník; wu-yitniinoowaa, atoh wiyo'oh cor, waa wo'si sarduwaan; wu-yitnakanakwaa, atoh wimbaasaan, waa wo'si kirisolít; wu-yitnakaahaywaa, atoh wibúloh fodii giyy ee wa wo'si béríl; wu-yitnanikiiswaa, atoh wimbaasaan, waa wo'si topaas; wudaan̄kaahwaa, atoh wimbaasaan, waa samin kihiiiii ee wa wo'si kirisoparaas; wudaan̄kaah na wíinoowaa, atoh wiyo'oh, waa samin kimbaasaan, ee wa wo'si yaasenti; wudaan̄kaah na kanakwaa, atoh wibúloh, waa samin kiyó'oh ee wa wo'si ametísti. ²¹ Halcaa cidaan̄kaah na kanakcaa iñcaa siimii cidaan̄kaah na siimii kanak. Halaa en béeb siimii wínoo doᅇ en ga. Paanaa teeraa iñaa wúrúus píi', waa man na seetu kilee'.

²² Mi hottii ga teeraa fen daa wo'u an Kaanfaa Kooh. En ki'ena, Kooh yii mín ga tóohda, ya na Kubaalkaa, béri en Kaanfaa Kooh, daama. ²³ Ee teeraa soolukkii noh wala ñiin waa yahwa kiléeri' ndaga ndamaa Kooh lee'dinwa ee Kubaalkaa en lampaagawa. ²⁴ Heetcii ga ëldúnada tínsan ga lee'laataagawa, ee buu'cii ga ëldúnada ndamcaa ba laakda haydohsanca daama. ²⁵ Halcaa teeraa yahhii kilagu taa'. En ki'ena, wek laaksanndii daama. ²⁶ Béeb iñaa on heetcii ndam, e'ba cée', hay kihaydohu daama. ²⁷ Dara iñaa settii

mínanndii ki'aas ga teeraama. Baa tumi iñaa araamin aasoo da, ee baa wo'i saboh aasoo da ban. En ki'ena, buwaa teekcaagaba bídu ga këyítfaa bay teekca buwaa laak kipeskaa leehoo, ee en fuu Kubaalkiida, ßërí doj aasan daama.

22

Húlúwaa músúmaa onohi kipesda

¹ Tíkka ga, malaakaa teeþparoo húlúß, waa músúmaa onohi kipes. Wa waa melic fodii seetu, ee wa waa haaloh ðekataa baḡbuuraa Kooh enoh, ya na Kubaalkiida, ² wa waa iifuk ga leeloo paanaa teeraa. Daama, ga díkaanti gaanahcaa húlúwaa kanakcaa, kedikkaa onohi kipesda kaa da[☆]. Ka lími towu waas cidaaḡkaah na kanak ga kíiskaa, ennda ñiidaa en béeb waas kíinoo. Tuu'taa kedikkaa nak tërí on heetcii béebca kiwak. ³ Kofeel-Kooh wíinoo laaksisanndii ga buwii. Baḡbuuraa Kooh ya na Kubaalkaa yah ga teeraama, ee súrgacaagari hayyi kijaamuku. ⁴ Ba hay kihot fikiifaagari ee teekaagari hay ki'en ga púkcaagaba. ⁵ Wek laaksisanndii ee ken sooluksisanndii kiniitukoh lee'laat lampu, wala lee'laat noh, ndaga Ha'mudii en Koohda hay kiwésóhí' lee'laataagari ga dookba, ee ba hay kinguuruk bi taa'.

Kihayiskaa Yéesu

⁶ Tíkka ga malaakaa wo'issaroo an:

☆ 22:2 22: 2 Malkat Senees 2: 9; 3: 22; Esekíyeel 47: 12.

- Wo'eencii cii wóorin ee kayoh kesi. Ee Kooh, Ha'mudii, yii léerí' helcii seldíigaciigari-ida, wosin malaakiigari kiteeb súr-gaciigari iñcii yah kilaak ga iñaa maañanndiida.

⁷ Yéesu wo' an:

- Kayoh, mi yii hay ga iñaa maañanndii. Fu yewinin múu', baa fu am wo'eencii meyoh ga Kooh, bídu ga Këyítfii fiida!

⁸ Mi Sañ, mi yërí keloh iñcii cii, mi hottaca. Ee wii mi kelohha, mi hottacada, mi jafukka kakay ga kotcaa malaakaa teeweeroocada, kijaamukki. ⁹ Malaakaa nak dallaroo kiwo' an:

- Watuka! Kaa tumka. Mi, mi súr-ga fodiigaraa, fodaa ban mbokcaagaraa, seldíiga-Koohcaa, na ban béeb buwaa taabuk wo'eencii bídu ga Këyítfii fiida. Jaamukaa Kooh!

¹⁰ Lëehí'ta, ya wo'issaroo an:

- Kaa dekoh múk na wo'eencii meyoh ga Kooh, bídu ga Këyítfiida. En ki'ena, wahtii abu ca jom kilaakohda deeyin. ¹¹ Baa júbpi-inaa dëkat ga kitum iñaa júbpii. Baa settii ga fíkii Koohaa dëkat ga kilíwí' hafci. Baa júwinaa nak, dëkat ga kitum iñaa júwin ee baa en yuu Koohaa, dëkat ga kisela'kaagari.

¹² Yéesu wo'in an: «Malkat, mi yii hay ga iñaa maañanndii. Mi hay kitaam na iñciigoo mi yah kineehal buwiida ee baa en béeb ga iñaa ya lëgëyda. ¹³ Mi yërí en Alfaa, mi en Omegaa; yii iñaa en tooh dewoh gari ee tooh méeñjoh garida; yii en dalaarii, en siñdaaniida.»

¹⁴ Ba yewinin múu' buwii naawin kúltíci-igabada. Ba hay kimín kiñam ga towutaa

kedikkaa onohi kipesda ee ba hay kimín ban kikooroh halcaa, ba aas teeraa. ¹⁵ Wayee, ba yah ga fooh, buwii enukohi kibaayda, naahcii, faankoh-pakaycii, buwii lagi kumuun bo'da, buwii jaamuki koofda, na béeb buwii gëm saboh ee ba taabukifada.

¹⁶ Yéesu wo' an:

- Mi Yéesu, mi wosin malaakiigoo kiyéegal-lúu iñciima tooh ga duuy jaangucii. Mi yëri en kuumkii paal ga buu' Dëwít ee bok ga heetiigarida. Mi yëri en olii wiléeri'wii meyi na kímfa.

¹⁷ Helii Kooh wa na kílookkaa wo'ussa an:

- Hay! Béeb baa keloh iñiimanaa, wo'at ban an «Hay!»

Béeb baa pílaa, hayat.

Béeb baa sooluk músúmaa onohi kipesdanaa, ya laasat ga ee ya meekisohsannidii dara ga.

¹⁸ Mi Sañ, mi yii yéegal béeb buwii keloh wo'eencii meyoh ga Kooh, bídu ga Këyítfi fiida an: «Binaa bo' baat yen ganaa, Kooh hayyi kibaati ga kofeelcaa tikukkida, cii béestíru ga Këyítfi fiida. ¹⁹ Ee baa nís yen ga wo'eencii meyoh ga Kooh bídu ga Këyítfi fiidanaa, Kooh hay kinís bakaa ya laak ga towutaa kedikkaa onohi kipesda, na ban bakaa ya laak ga teerii wisela'í'wii béestíru ga Këyítfi fiida.»

²⁰ Yii seedi' iñcii ciida wo' an:

- Ee, mi yii hay ga inaa maanandii!

Aameen! Haya, Yéesu, Ha'mudii!

²¹ Yéesu, Ha'mudii barkeelat béeb buwii.

**Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii**

**Noon: Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii New Testament**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Noon)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Sep 2022 from source
files dated 2 Jun 2022

7c1cfb93-c4c9-5127-ac22-ecb23adca870